

Wijkperspectief Liendert

31 december 2021

December 2021

STIPO, team voor stedelijke ontwikkeling, werkt aan betere steden. Samen met de gebruikers richten we ons op: Langdurige kwaliteit ademend met de wensen van de tijd, de ziel van de plek met onderscheidend vermogen waarin mensen willen blijven investeren, gelaagdheid voor meervoudig en divers gebruik voor een eerlijke en inclusieve stad, publieke kwaliteit met de openbare ruimte als plek voor interactie en de plinten als de kapstok van de omgeving, eigenaarschap van de mensen, ondernemers en gebruikers van de plek.

Voor meer informatie www.stipo.nl

Inhoudsopgave

Welkom!	4
Stadse vraagstukken, ervaringen in de wijk	6
Welke thema's nemen we mee in het Wijkperspectief Liendert?	8
Hoe is het Wijkperspectief tot stand gekomen?	9
Zicht op Liendert	12
Wijkperspectief in kaarten	24
Liendert in zeven thema's	27
In gesprek met bewoners	47
Aanbevelingen door en voor Liendert	48
Aan de slag met het wijkperspectief	57
Beleidsdocumenten en achtergrondinformatie	60

Welkom!

Onze stad en haar wijken zijn volop in ontwikkeling. Van het woningbouwprogramma tot aan de uitrol van het Beleidskader Inclusieve Stad. Al die ontwikkelingen hangen met elkaar samen en daardoor is behoefte aan meer verbinding tussen verschillende domeinen en portefeuilles. Vooral wanneer er spannende ontwikkelingen tegelijkertijd spelen. En dat geldt zeker voor de wijk Liendert. Deze wijk verdient het dat er breder en zorgvuldiger naar de wijk, het beleid en de plannen voor de wijk, én naar de behoeften van inwoners wordt gekeken. Daarom hebben we dit Wijkperspectief Liendert gemaakt.

Met alles wat we doen proberen we de waarde van het leven in onze stad en wijken te vergroten. Dat vraagt om samenwerking, integrale aanpak, en beter aansluiten bij de behoeften van onze inwoners en de manier waarop zij naar hun leven en leefomgeving kijken.

Het Wijkperspectief Liendert is het resultaat van een intensief traject met inwoners, organisaties, ondernemers en professionals in de wijk Liendert. Het afgelopen jaar hebben we op verschillende momenten en in verschillende situaties gesprekken gevoerd met de wijk en professionals die werkzaam zijn in de wijk. Onder andere over de belangrijkste thema's, de karakteristieken van de buurten,

de kansen en opgaven en de plekken van betekenis. Alles wat we hebben opgehaald, is verwerkt in het wijkperspectief.

Het Wijkperspectief Liendert is het handvat voor alle (toekomstige) ontwikkelingen de wijk Liendert. Het wijkperspectief beschrijft de behoefte van de wijk, maar vervangt niet het gesprek met de wijk. De beschrijving van de buurten, de belangrijke thema's, de kansen- en opgavenkaart en de aanbevelingen geven richting aan het gesprek in en over de wijk.

We hebben gezamenlijk een mooi resultaat geboekt, en we weten nu wat ons nog meer te doen staat. Nu komt het aan op de praktijk. We moeten de bedoeling achter dit wijkperspectief waarmaken; vanuit het stadsbestuur, de gemeentelijke organisatie, de instellingen en partners, de ondernemers en de inwoners. Dat gaan we doen door samen te oefenen, in gesprek met elkaar te blijven en te ontdekken op welke wijze het Wijkperspectief Liendert in het belang kan staan van de wijk en de gemeentelijke opgaven.

Aan iedereen die betrokken is bij Liendert en heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het Wijkperspectief Liendert: heel veel dank! Laten we met elkaar in gesprek blijven.

Willem-Jan Stegeman
Wijkwethouder Liendert

Liendert

Stadse vraagstukken, ervaringen in de wijk

Alle ontwikkelingen, projecten, beleid en opgaven in Amersfoort vragen om steeds meer samenhang; zowel in benadering als in oplossingen. De belevingswereld van inwoners wordt niet bepaald door de afbakening van beleidsdomeinen. Een energievraagstuk kan tegelijk ook een sociaal vraagstuk zijn, een verdichtingsopgave heeft ook impact op de bedrijvigheid en het sociale weefsel van de wijk.

Het college van burgemeester en wethouders heeft drie grote doelstellingen voor Amersfoort: Groeiende Stad, Inclusieve Stad en Duurzame Stad. In maart 2022 komen er gemeenteraadsverkiezingen. Dat betekent een nieuwe raad en college en mogelijk gewijzigde doelstellingen, andere nuances of aanscherpingen. Maar de noodzaak voor samenhang tussen de stedelijke vraagstukken blijft; net als de noodzaak voor aandacht voor de woningnood, het samenleven, kansengelijkheid voor inwoners en de omslag naar een duurzame toekomstbestendige stad.

Inwoners van Liendert krijgen met al deze ontwikkelingen of veranderingen te maken: door de ondersteuning die ze krijgen, woningen die vernieuwd worden, een verduurzamingspakket dat ze krijgen aangeboden van de woningcorporatie, de introductie van de eigen bijdrage voor activiteiten in de Groene Stee, de plaatsing van mensen met psychische kwetsbaarheid in de wijk, een

buurtinitiatief voor een tijdelijke buurttuin, de woningbouwplannen, waarvan een deel al is gerealiseerd (in het Hogekwartier), de komst van sport- en ontmoetingsplek Amerena. Het is een kleine greep in de veelheid aan gevolgen van stedelijk beleid voor individuele inwoners en de wijk. Op veel van deze ontwikkelingen vindt een vorm van participatie plaats. Jongeren praten vanuit sociaal werk mee over de zaken die zij belangrijk vinden, in huurdersverenigingen worden belangrijke thema's besproken en de gemeente nodigt mensen uit om mee te praten over nieuwe woningen, het groen in de wijk, de energietransitie, omgevingsvisie en nog veel meer.

Als ambtenaar werk je aan een gericht beleidsdomein of project. Je zoekt daarin de samenwerking met je collega's en trekt waar het mogelijk is samen op. De ontwikkeling naar meer integraal werken is in gang gezet, maar nog volop in ontwikkeling en het gaat nog niet altijd goed.

Als inwoner zit je aan de ontvangende kant en kan het zijn dat je betrokken wordt bij verschillende participatietrajecten. Of je hebt het gevoel dat er kansen worden gemist, omdat jij als inwoner een oplossing ziet voor veranderingen die de gemeente en de instellingen niet zien. Of er ontstaat ergernis, omdat er een nieuw woningbouwplan wordt gepresenteerd zonder dat het lijkt dat de zorgen van bewoners over de verkeersdrukte worden erkend. En waarom komt er ingelijk een nieuw woningbouwplan in Liendert?

Zijn er geen andere wijken in de stad waar die benodigde extra woningen gebouwd kunnen worden?

Met die gedachten, zorgen en irritaties van inwoners krijg je te maken als je in de wijk aan de slag gaat.

Het verband tussen stedelijke doelen, plannen en projecten en de dagelijkse realiteit, behoeften en wensen in de wijk is onvoldoende goed geborgd. Dit zorgt voor onbegrip bij bewoners en ook voor gemiste kansen om tot een betere wijk te komen.

Instrument voor toekomstige keuzes in Liendert

Het wijkperspectief legt een verbinding tussen stad en wijk, voor bestuurders, ambtenaren, initiatiefnemers, maatschappelijke partners en inwoners:

- door te laten zien hoe je vanuit het ene stedelijke beleidsthema positieve impact kunt hebben op andere thema's in de wijk Liendert
- door een beeld te schetsen van de aandachtspunten, wensen en ideeën voor een beleidsthema, zodat er een goede afwegingen kunnen worden gemaakt voor alle toekomstige projecten en initiatieven die zich op deze de wijk willen richten
- door inzicht te geven in de diverse wensen en behoeften van de bewoners in de buurten van Liendert

Aanbevelingen voor grote vraagstukken

Er zijn bij het ontwikkelen van het Wijkperspectief Liendert veel inzichten opgedaan en brede gesprekken gevoerd met bewoners, initiatiefnemers, professionals en ambtenaren. Deze gesprekken geven aanleiding om het wijkperspectief af te sluiten met een aantal belangrijke aanbevelingen voor het bestuur en/of gemeenteraad over de grotere discussies die spelen, zoals het verdichtingsvraagstuk.

Het wijkperspectief geeft een beeld van de huidige situatie en behoeften, en het biedt een blik op de toekomst. Het is bedoeld als instrument bij het maken van toekomstige keuzes met een termijn van ongeveer 10 jaar, dus tot 2032.

Achtergronden bij het Wijkperspectief

Het wijkperspectief is een kwalitatief beeld van Liendert, gebaseerd op gesprekken die inzicht geven op wat bewoners belangrijk vinden. Voor cijfermatige achtergronden bij de diverse onderwerpen die aan de orde komen verwijzen we naar de Wijkscan Liendert Rustenburg, de monitor Sociaal Domein en de buurtatlas op www.amersfoortincijfers.nl.

Er wordt ook met regelmaat verwezen naar diverse beleidsdocumenten. Deze zijn te vinden op www.amersfoort.nl.

Welke thema's nemen we mee in het Wijkperspectief Liendert?

Op basis van gesprekken met ambtenaren, professionals, initiatiefnemers en bewoners in de wijk en de prioriteiten vanuit het collegeprogramma (Groeierende Stad, Inclusieve Stad en Duurzame Stad) hebben we een set van zeven thema's vastgesteld. Dit zijn thema's die van belang zijn voor fijn wonen en leven in de wijk. Vanuit diverse beleidsterreinen kan hierop een bijdrage worden geleverd.

SAMEN LEVEN EN MEEDOEN: je burens kennen, mensen ontmoeten, meedoen aan activiteiten, sociale cohesie tussen bewoners en de diverse buurten in Liendert.

PUBLIEKE RUIMTE / LEEFOMGEVING: de kwaliteit van het groen in wijk, de uitstraling van de straten en pleinen, het gebruik van de sportvelden en speelterreinen en het wandel- en fietsklimaat in de wijk, de verkeersdruk, parkeergelegenheid en veilige oversteken.

GOED WONEN: de bestaande woningen, de behoefte aan nieuwe woningen en mogelijkheden voor doorstroming.

VOORZIENINGEN EN WIJKECONOMIE: de wensen voor winkels, horeca, scholen, (ongeorganiseerd) sporten, lokaal ondernemerschap of sociale initiatieven.

VEILIGHEID: criminaliteit en overlast in de wijk, zowel feitelijk als in beleving.

(OP)GROEIEN: een stimulerende omgeving waarin we gelijke kansen creëren voor jong en oud om te groeien, zich te verrijken en nieuwe vaardigheden en kennis op te doen. Denk aan scholing, sportaanbod, preventieprogramma's, cultuur, talentontwikkeling en (opvoed)ondersteuning.

BETER KLIMAAT: de overstap die alle bewoners de komende jaren gaan maken naar andere manieren van verwarmen, de verbetering van de biodiversiteit in de wijk, het aanpassen van het groen en de publieke ruimte om hitte op te vangen en het te veel aan water snel af te voeren (klimaatadaptatie).

Hoe is het Wijkperspectief tot stand gekomen?

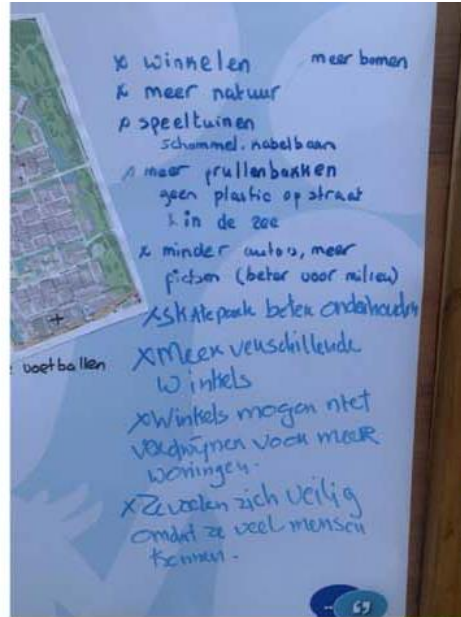
In de periode januari tot en met november 2021 hebben verschillende activiteiten plaatsgevonden.

- **jan - mei 2021** Verkennende interviews met zowel ambtenaren als betrokkenen bij bewonersorganisaties en initiatieven, woningcorporaties, scholen en maatschappelijke organisaties.
- **april - mei 2021** Bespreking van de data uit de wijkatlas met bewoners en professionals: wat zeggen deze cijfers? Kloppen ze met het beeld uit de dagelijkse praktijk? Zijn er verschillen in beleving?

- **juni - aug 2021** Vele gesprekken met bewoners in de wijk, op allerlei plekken en op verschillende manieren, zoveel mogelijk aansluitend bij wat passend was voor bewoners. Mensen konden langskomen bij op 4 verschillende locaties en tijdstippen in de wijk om hun verhaal te delen. Er waren wandelingen door de wijk met actieve bewoners en professionals die in de wijk werken. Alle bewoners hebben een ansichtkaart ontvangen, waar ze ideeën en wensen op kwijt konden. Deze konden mensen opsturen of afgeven in de supermarkt of moskee. Er zijn individuele gesprekken gevoerd en gesprekken in kleine groepjes met mensen die zich zo vrijer konden uiten. Er is een losse inloopbijeenkomst georganiseerd in Madiba, waar ook de wethouder bij aanwezig was. En er is online en via de email een enquête verspreid, waarin mensen op alle thema's uit het wijkperspectief feedback konden geven.
- **aug - okt 2021** Verzamelen en bespreken van de opgehaalde inzichten en uitwerken naar een eerste concept.
- **nov 2021** Verdiepende gesprekken tijdens een brede bijeenkomst voor professionals in De Liendert en een grote bewonersbijeenkomst in De Bron om als tot aanbevelingen te komen.
- **dec 2021** definitieve teksten bespreken en aanpassen.
- **jan 2022** vaststelling wijkperspectief Liendert door de raad.

In gesprek met bewoners in Liendert

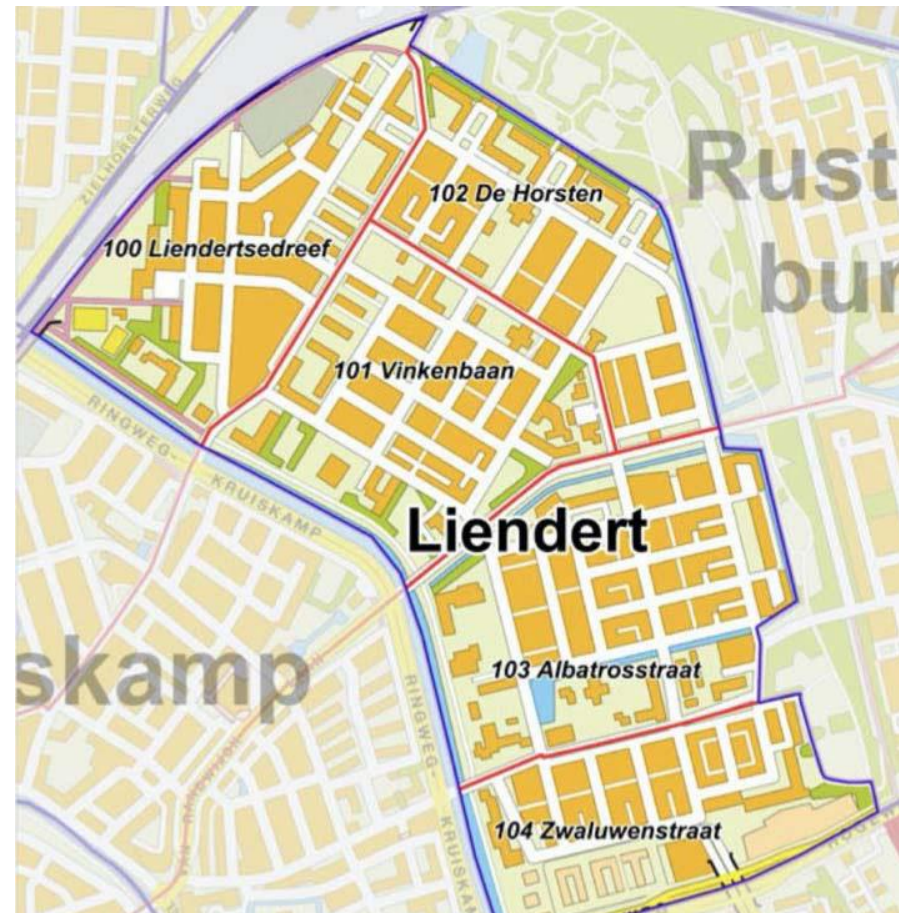

Zicht op Liendert

De wijk Liendert bestaat uit vijf buurten, die ieder een eigen karakter kennen. De opgaven, recente ontwikkelingen en het perspectief van bewoners verschillen sterk per buurt. In plaats van de wijk als geheel te benaderen is het voor de vertaling van het stedelijk beleid belangrijk goed oog te hebben voor de onderlinge verschillen en de specifieke vraagstukken en kansen. In de uitwerking per inhoudelijk thema zullen we dat ook duiden.

Als start schetsen we kort de vijf buurten die samen de wijk Liendert maken.

- Liendertsedreef
- Vinkenbaan
- De Horsten
- Albatrosstraat
- Zwaluwenstraat

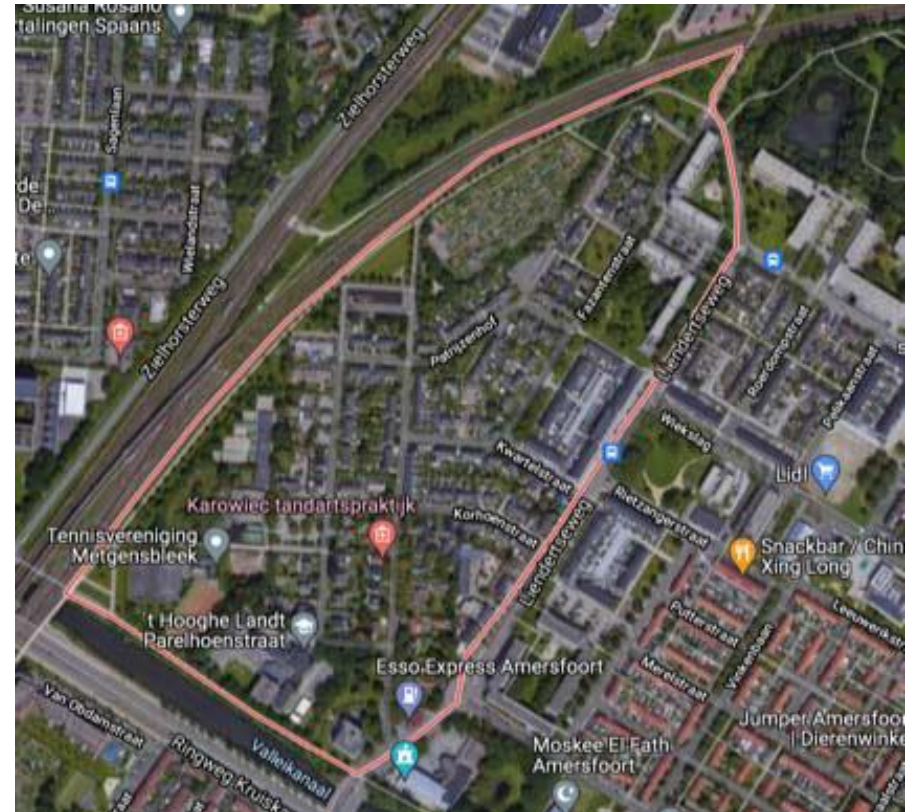

Liendertsedreef

Karakter

Liendertsedreef kenmerkt zich als een rustige woonbuurt in de wijk, met voornamelijk grondgebonden eengezinswoningen. De buurt is ruim opgezet, met riante tuinen rond de woningen. De straten zijn daarentegen smal. De buurt wordt aan de noordwestelijke zijde begrensd door het spoor en een doorgaande fietsroute, waarlangs onder meer de tennisvereniging Metgensbleek en de Volkstuinvereniging De Vreeing liggen. Er bevinden zich verder een school, tandarts, Verloskundigenpraktijk, kinderopvang en de Arabisch/Nederlandse kerk ICF Oase.

Binnen de buurt Liendertsedreef is de sociale cohesie en betrokkenheid groot. Er wonen veel initiatiefrijke bewoners, waarvan sommigen een rol spelen als vrijwilligers en straatambassadeurs. Er wonen relatief veel autochtone tweeverdieners in Liendertsedreef, en de bevolkingssamenstelling onderscheidt zich daarmee van andere buurten van Liendert. Het contact met de rest van Liendert, en met bewoners met andere culturele of sociaal-economische achtergronden is beperkt. Veel kinderen gaan buiten de wijk naar school.

Recente ontwikkelingen

Rond de locatie van het voormalig zwembad Liendert worden de komende jaren naar verwachting 120 woningen ontwikkeld voor sociale en vrije sector huur.

- Tijdelijk is op de locatie van het zwembad samen met bewoners een buurttuin gestart, die in korte tijd zeer geliefd is geraakt als ontmoetingsplek voor de buurt, en een plek voor kinderen om te spelen.

- Sinds de sloop van het zwembad was er sprake van toegenomen overlast van drugs dealen op het onbenutte parkeerterrein. Dit is om die reden recent afgesloten.
- De tafeltennistafel en garageboxen, bij de Liendertsedreef en Parelhoenstraat, zijn plekken van overlast en ongewenste graffiti. Op dit moment wordt gewerkt aan meer verlichting en de aanleg van een nieuwe (natuur)speelplek.
- Bewoners van onder meer de Liendertsedreef hebben zich verenigd in Bezorgd Liendert, een belangengroep die zich uitspreekt tegen de ontwikkeling van meer woningen en hoogbouw, waaronder op de voormalige zwembadlocatie.

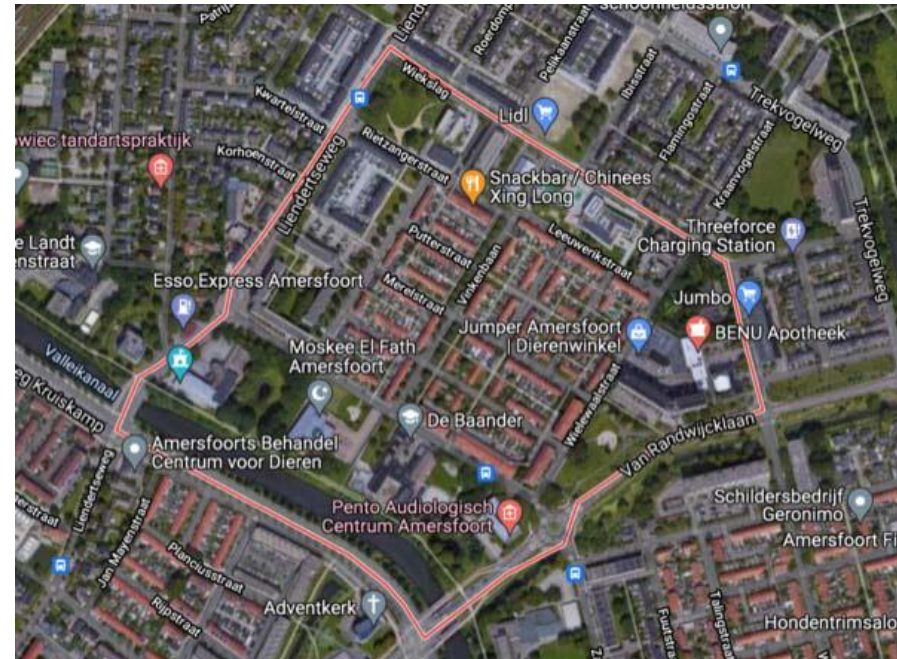
Vinkenbaan

Karakter

Vinkenbaan maakt deel uit van het hart van de wijk Liendert, met langs de randen verschillende wijk- of stadsbrede voorzieningen zoals de ABC locatie de Zonneparel, wijkcentrum De Groene Stee, jongerencentrum The Game, Moskee El Fath en de Turkse moskee (SICAF), Projecthuis Madiba, Protestantse Kerk De Bron, en langs de Rietzangerstraat verschillende kleine winkels en eetgelegenheden. De kern van de buurt zijn groene woonstraten met rijtjeswoningen met voor- en achtertuinen. Aan de Rietzangerstraat staat een galerijflat met 8 etages, het overgrote deel van de buurt betreft laagbouw.

Er wonen veel gezinnen in de buurt Vinkenbaan, met betrokken ouders van kinderen die in de wijk naar school gaan. Tegelijk bestaat onder professionals het beeld dat er in deze buurt ook veel bewoners die kampen met isolement en eenzaamheid. Ze merken dit aan hulpvragen bij indebuurt033. De sociale cohesie is er laag. Uitzondering zijn gezinnen met opgroeiende kinderen in de buurt.

De Zonneparel en het schoolplein vervullen een belangrijke functie in de buurt. Er worden veel activiteiten georganiseerd, en kinderen spelen ook graag na schooltijd op het plein. Voor ontmoeting en activiteiten zijn De Groene Stee en Projecthuis Madiba zeer gewaardeerd door bewoners die er graag komen. Beide zijn alleen niet bij alle bewoners bekend. De Moskee El Fath heeft een

belangrijke stadsbrede functie, wat op vrijdag nogal eens tot parkeerdruk kan leiden. Door de centrale ligging komt er veel verkeer door de Vinkenbaan, met name auto's en brommer. Bewoners hebben het gevoel dat de krappe straten niet geschikt zijn voor dit type verkeer.

Recente ontwikkelingen

- Langs de Wiekslag is de afgelopen jaren nieuwbouw gerealiseerd die erg positief wordt gewaardeerd door bewoners in de hele wijk. Galerijflats hebben plaatsgemaakt voor eengezinswoningen, die zorgen voor toezicht op de straat. Het

appartementencomplex grenst aan een vernieuwde speeltuin, met een gezellige moestuin waar bewoners, onder begeleiding van 033 groen, samen tuinieren.

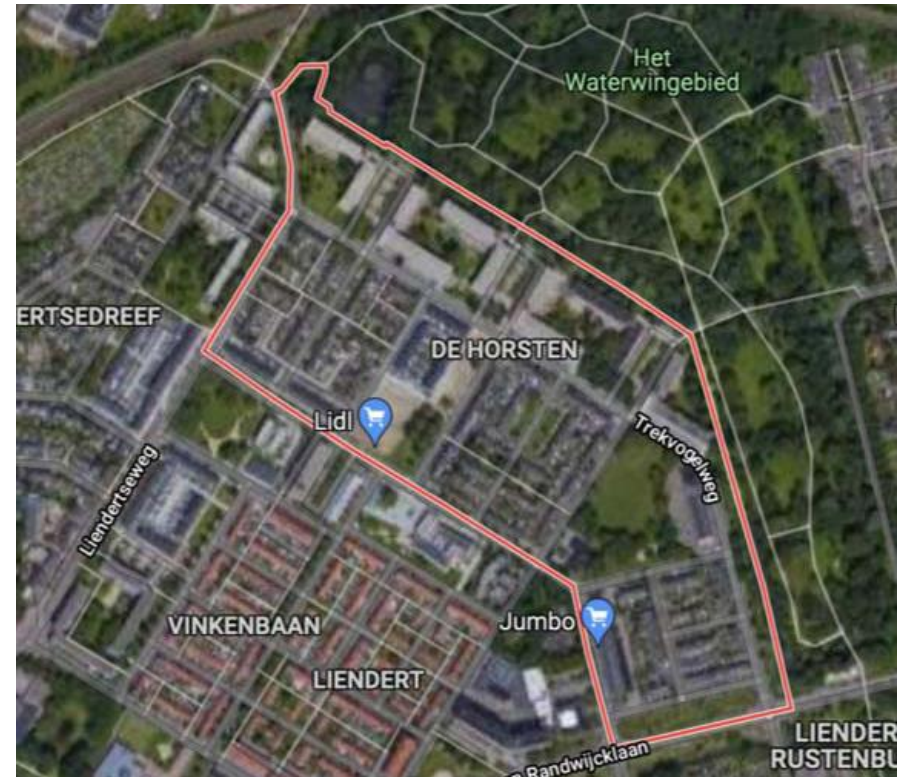
- Projecthuis Madiba is geopend als ontmoetingsplek in de buurt en wordt door veel bewoners uit heel Liendert gewaardeerd. De plek ligt wel wat verstopt aan de achterzijde van het schoolgebouw, en is daarmee niet goed zichtbaar. Momenteel zijn er 75 vrijwilligers actief, 20 stagiaires en wordt aan ruim 40 projecten gewerkt. Eind 2021 heeft Projecthuis Madiba een toekomstvisie gepresenteerd waarin veel aanknopingspunten zitten met behoeften onder wijkbewoners.
- De nieuwe groenstrook aan de Wielewaalstraat is een gewaardeerd voorbeeld van vernieuwing van de publieke ruimte, die meer natuurkwaliteit en biodiversiteit heeft toegevoegd aan de wijk Liendert, onder meer met de aanplant van fruitbomen.
- Bewoners ervaren overlast en een gevoel van onveiligheid door hangende jongeren en het dealen van drugs bij de overdekte winkelgalerij aan de Rietzangerstraat.
- De straten worden te krap ervaren voor de hoeveelheid auto's die er parkeren. Er is overlast van verkeer.
- Er zijn klachten over zwerfvuil en bijplaatsing rond afvalcontainers
- In de tuin achter de Groene Stee met dieren, ontstaat sinds kort meer ontmoeting tussen mensen met verschillende culturele achtergronden uit alle delen van de wijk.

De Horsten

Karakter

De Horsten wordt in de eerste plaats gekenmerkt door de galerijflats aan de Trekvogelweg. Het is de op een na dichtstbevolkte buurt van Amersfoort. De ligging van de buurt, in de gehele lengte grenzend aan het Waterwingebied en de groene ruimte tussen de flats en eengezinswoningen, maken het geheel tot een schaduwrijk deel van Liendert. De binnentuinen van de flats zijn levendig, en worden vooral goed gebruikt door spelende kinderen; nog wat minder door anderen. Tussen de Trekvogelweg en de Wiekslag liggen rustige straten met grondgebonden woningen met groene tuinen. Rond de Ibisstraat zijn nieuwe woningen gerealiseerd, rondom een groenstrook. Langs de Wiekslag ligt een aantal belangrijke voorzieningen zoals supermarkten de Lidl en Jumbo, de Immanuelkerk, en meerdere winkels voor dagelijks gebruik. Na een ingreep door De Alliantie is er langs de Trekvogelweg ruimte gekomen voor kleinschalig ondernemerschap en ontmoeting, ingevuld met een beautysalon, een Egyptische supermarkt, kantoorruimte voor kleine bedrijven, twee huiskamers voor bewoners en een Buitenkast aan de Valkenhorst met speelgoed en activiteiten voor kinderen. Bewoners met een kleine beurs kunnen terecht bij de voedselbank in de Immanuelkerk.

In De Horsten wonen relatief veel grotere gezinnen met een migratieachtergrond, eenoudergezinnen met urgentie en

statushouders terwijl er tegelijkertijd ook mensen zijn die hier al decennia wonen.

De bevolkingssamenstelling in deze buurt kenmerkt zich door de vele verschillende culturele achtergronden.

Waar Liendert een wijk is waar mensen voor lange tijd blijven wonen, kent De Horsten als buurt het hoogste aantal

verhuisbewegingen. Het is een buurt waar veel sociale problemen spelen. Als je het positief wilt bekijken kun je zeggen dat De Horsten de opstapbuurt van Liendert is, een buurt van aankomst, waar nieuwkomers hun wooncarrière starten in de beschikbare betaalbare woningen. Als zij zich ontwikkelen op de sociaal-economische ladder, zouden zij kunnen doorgroeien binnen de andere buurten van de wijk of verder in de stad. Los daarvan is het een plek die veel aandacht vraagt. Samenleven met elkaar gaat er niet van zelf. Onder sommige groepen in de flats is veel saamhorigheid, maar tussen de groepen is weinig contact en bewoners spreken ook over anonimiteit, veel overlast en weinig sociale betrokkenheid.

Veel bewoners hebben zorgen, over hun gezondheid, de opvoeding van hun kinderen en inkomen. Het is naast een opstartbuurt ook een van meer kwetsbare buurten van Liendert.

Recente ontwikkelingen

- Woningcorporatie De Alliantie heeft de entrees van de flats aan de Trekvogelweg herontwikkeld, waarmee er ruimte is gemaakt voor ontmoeting en kleinschalig ondernemerschap. Dit heeft het straatbeeld en de leefbaarheid positief beïnvloed.
- De binnentuinen en speeltuinen zijn recent succesvol vernieuwd, en de Buitenkast wordt intensief gebruikt door kinderen van alle leeftijden.
- Sinds 2017 is er een broodvergister. Het contract is recent weer voor vijf jaar verlengd.

- De Huiskamers De Horsten worden sinds de opening al gebruikt voor activiteiten, zoals kookcafés, creatieve workshops en taallessen. De mogelijkheden zijn nog niet bij alle bewoners bekend, en het vraagt vrij intensieve ondersteuning van de Alliantie en Indebuurt033. Er zijn veel vrijwilligers actief. Er was een hogere verwachting van zelfbeheer door bewoners, maar aanvullende coördinatie blijkt nodig.
- Diverse bewoners maken zich zorgen over de grote hoeveelheid kinderen die zonder toezicht buiten spelen rond de Buitenkast. Conflicten worden daardoor moeizaam opgelost. Er wordt overlast ervaren, bijvoorbeeld van kinderen die wildplassen.
- Er wordt veel overlast ervaren van zwerfvuil naast de ondergrondse containers, veel grofvuil wordt door bewoners op straat geplaatst zonder opgehaald te worden. Inspanningen om gedrag te veranderen zijn nog onvoldoende succesvol.
- De parkeerplaatsen rond de flats en de groenstrook aan de Ibisstraat worden in 2023 vernieuwd. Dit biedt kansen voor het toevoegen van meer verblijfs- en natuurkwaliteit.

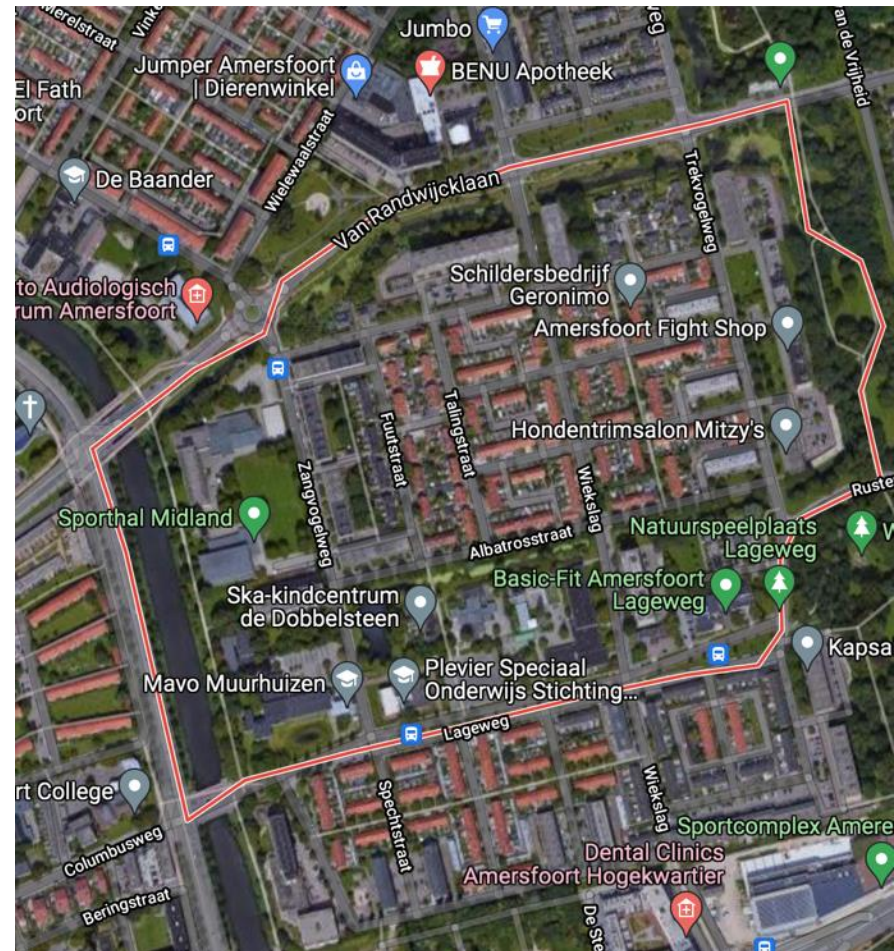
Albatrosstraat

Karakter

De buurt Albatrosstraat omvat het centrale deel van Liendert. Het hart betreft een rustige woonbuurt, met veel eengezinswoningen in het koopsegment, met actieve VVE's. Woningcorporatie De Alliantie bezit verspreid door de wijk lage arbeiderswoningen, net als in de overige delen van de Vogelbuurt. Richting de Van Randwijcklaan en aan de Zangvogelweg bevinden zich enkele galerijflats en een wijkje met twee-onder-een-kapwoningen. Aan de zuid- en westzijde van de buurt zitten langs de Lageweg en het Valleikanaal een aantal scholen, een freerun parcours, een sporthal, sportschool de Basic-Fit, ontmoetingsplek Het Huis van Bartels (in het Pro33 College) en net in het Waterwingebied de Natuurspeelplaats de Lageweg met een Waterspeeltuin.

De bewoners van de Albatrosstraat wonen doorgaans al lang in de buurt, en kenmerken zich door een grote betrokkenheid. Er zijn straatambassadeurs, en bewoners van de koopwoningen zetten zich met de VVE's in voor een betere buurt. Professionals zijn minder bekend met deze buurt. Mogelijk komt dit doordat er minder zorgvragen komen uit deze buurt, waardoor er minder zicht is op de bewoners. Anderzijds speelt hier ook de hogere zelfredzaamheid van de buurt mee.

Recente ontwikkelingen

- Aan de Zangvogelweg wordt gewerkt aan twee woontorens van respectievelijk 23 en 60 meter hoog, die ruimte bieden aan 169 appartementen, waarvan 49 sociale huurwoningen en 116 woningen in de vrije sector voor het middensegment. In de hoogbouwvisie is vastgelegd welke plekken in de stad passend

zijn voor hoogbouw. De zone langs het Valleikanaal valt daaronder.

- In de plint van de woontoren aan de Zangvogelweg komt ruimte voor voorzieningen en de omliggende openbare ruimte wordt ontwikkeld in een parkachtige omgeving.
- Bewoners van de Zangvogelweg en elders in de wijk hebben zich de afgelopen tijd fors verzet tegen de nieuwbouwplannen, met name tegen de komst van beeldbepalende hoogbouw en de hoeveelheid woningen die wordt toegevoegd aan Liendert. Bewoners geven aan dat ze bang zijn dat de nieuwbouwontwikkeling ten koste gaat van het groen in de buurt, de schaduwwerking, en zij vinden dat de wijk de komst van dit aantal nieuwe bewoners niet kan dragen.
- Daarnaast zijn er zorgen over de toename van het verkeer over de Zangvogelweg. Een straat die al druk is, en waaraan de middelbare scholen Mavo Muurhuizen en het Axia College zijn gelegen.
- Woningcorporatie De Alliantie had tot zomer 2021 plannen om de (lage arbeiderswoningen in de Vogelbuurt (Vinkenbaan, Albatrosstraat en de Zwaluwenstraat) te slopen en te vervangen door nieuwe eengezinswoningen en een appartementencomplex van drie bouwlagen hoog. Dit plan is vanwege te weinig draagvlak onder bewoners voor onbepaalde tijd stopgezet.
- Sinds de realisatie van het Hogekwartier is ontmoetingsplek het Huis van Bartels verplaatst naar een ruimte in het Pro33 College aan de Wiekslag. Daar organiseren zij wekelijkse

aanschuifdiners en verschillende activiteiten voor en door bewoners. De ontmoetingsplek is onder de betrokken bewoners zeer geliefd, en zit inmiddels aan de maximale capaciteit qua gasten die zij kunnen uitnodigen voor de diners. Ook voelen niet alle bewoners zich welkom bij Bartels, de plek zou een selectief gezelschap kennen.

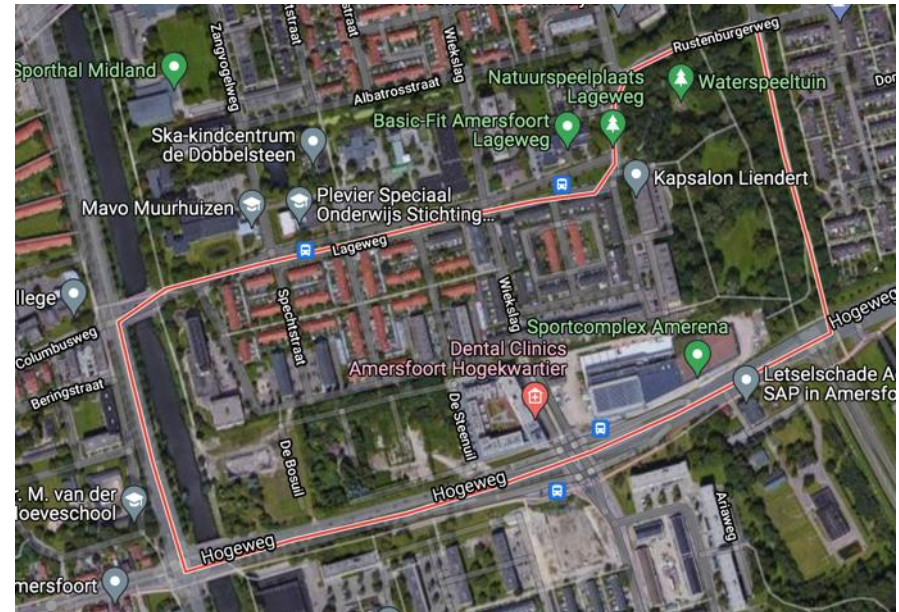
- Jongeren hangen graag rond bij sportschool Basic-Fit aan de Lageweg en bij het Jongeren Parcours Liendert. Dit wordt door sommige bewoners als bron van overlast ervaren.
- Vergroening oude speelplek achterzijde Albatrosstraat (operatie Steenbreek).

Zwaluwenstraat

Karakter

De Zwaluwenstraat omvat als buurt het zuidelijke deel van de Vogelbuurt en een deel van het recent gerealiseerde Hogekwartier. De buurt kent een zeer diverse woningtypologie, van lage arbeiderswoningen, tot eengezinswoningen, galerijflats, appartementencomplexen in hout en hoogbouw. De kwaliteit van de woningen kent eenzelfde variëteit, wat tot grote verschillen in wooncomfort leidt. De galerijflats langs de Spechtstraat en de laagbouw in noordelijke straten van de Vogelbuurt zijn veelal oudere sociale huurwoningen. Deze appartementencomplexen uit hout aan onder meer de Spreeuwenstraat en de hoogbouw in het Hogekwartier zijn recent vernieuwd en kenmerken zich door een hoog wooncomfort. Bewoners zijn zeer te spreken over de kwaliteit van de woningen. Aan de westzijde van de Zwaluwenstraat bevindt zich een Buitenkast, waar moeders elkaar graag ontmoeten. Recent is langs de Hogeweg Sportcomplex de Amerena gerealiseerd, een zwembad en sportvoorziening voor heel Amersfoort. In de plinten van het Hogekwartier bevinden zich enkele maatschappelijke voorzieningen, winkels en eetgelegenheden.

De ervaring van segregatie in de Zwaluwenstraat is toegenomen met de komst van het Hogekwartier en Sportcomplex de Amerena. Bewoners van de buurt Zwaluwenstraat ervaren de recente ontwikkelingen niet als integraal onderdeel van de eigen buurt en

merken vooral overlast door toegenomen parkeerdruk en beeldbepalende hoogbouw.

Er zijn veel bewoners die al jaar en dag naar grote tevredenheid in Liendert wonen, maar die de wijk de afgelopen jaren in rap tempo zien veranderen. Enerzijds door de ontwikkeling van hoogbouw die een gevoel van anonimiteit geeft. Anderzijds doordat er - in de beleving van enkele bewoners - in hun eigen buurtje meer mensen komen wonen die zij zien als mensen met urgentie en van wie sommigen voor overlast zorgen. Langerzittende bewoners spreken dan ook van verloedering van wat zij voorheen zo'n fijne buurt vonden.

Recente ontwikkelingen

- In het voormalig verzorgingshuis De Liendert is tijdelijk een gemengd wonen project gerealiseerd. Dragende bewoners (studenten en starters) en vragende bewoners (mensen die zorg ontvangen of hebben ontvangen) wonen met elkaar in dit complex. Op sociaal vlak verloopt dit gemengd wonen goed. Er bestaat een goede verhouding tussen de bewoners van het gemengd wonen project en de oudere bewoners van het naastgelegen seniorencomplex.
- Bewoners van het seniorencomplex (Zwaluwenstraat 3-71) hebben een eigen activiteitenruimte en een gemeenschappelijke tuin gerealiseerd.
- Ook is er sinds kort een wekelijkse inloopmaaltijd voor buurtbewoners en is er een activiteit voor een groep vrouwen met een migratie achtergrond (1e generatie) uit de buurt om samen te koken en te eten.
- Met de realisatie van het Hogekwartier heeft Woningcorporatie De Alliantie de afgelopen jaren ruim 800 nieuwe woningen toegevoegd aan de wijk Liendert, naast 600 m2 bedrijfsruimte.
- Sinds 2018 is Sportcomplex de Amerena geopend aan de Hogeweg. Met een 50-meterbad, een bad voor vrijzwemmen, een sporthal, fysiotherapiepraktijk, verschillende ontmoetingsruimtes en een restaurant vormt het complex een voorziening voor heel Amersfoort. De Amerena heeft een sterke ambitie om een grotere rol te spelen in de buurt, als ontmoetingsplek. Ook maken zij zich hard voor de ontwikkeling

van een Skills Garden, een parcours voor buitensport en gezond bewegen dwars door de wijk.

- De speeltuin en publieke ruimte rond de Buitenkast aan de Zwaluwenstraat vervult een belangrijke rol in de buurt, maar is verouderd en bewoners ervaren deze als slecht onderhouden. Het is ook minder geschikt voor kleinere kinderen die overdag juist komen, terwijl hun oudere broers en zussen op school zijn.

Wijkperspectief in kaarten

Plekken van betekenis in Liendert

Op deze kaart staan de plekken waar bewoners en professionals uit Liendert betekenis aan geven: als waardevol, als kansrijk voor verandering of als zorgelijk.

Buurttuin. Tijdelijke speel- en ontmoetingsplek voor de buurt. Wordt door veel bewoners als positieve plek aangeduid en als kans om te behouden en van te leren voor andere plekken.

Zonneparel. Schoolplein dat ook na schooltijd goed wordt gebruikt. Leidt soms tot overlast voor omwonenden. Herinrichting in 2022 wordt als kans benoemd voor vergroening en verbetering van het plein

Projecthuis Madiba.
Projecthuis met vele activiteiten door veel mensen gewaardeerd. Nog niet bij iedereen bekend, wellicht door verstopte ingang.

Moskee El Fath. Grote moskee met stedelijke functie. Willen graag maatschappelijk bijdragen. Op vrijdagen hoge parkeerdruk.

Vogelhuisjes. Initiatief van bewoner om met planten en vogelhuisjes de straat op te fleuren. Wordt gewaardeerd door omwonenden, maar leidt soms ook tot overlastmeldingen.

De Liendert.
Woonconcept waar
vragende en dragende
bewoners tijdelijk samen
wonen en verschillende
initiatieven ontstaan.

Voetbalveld. Voetbalkooi in het Waterwingebied. Wordt goed gebruikt door jongeren, maar leidt soms ook tot overlastklachten van omwonenden.

Waterwingebied. Zeer gewaardeerd park dat Liendert met Rustenburg verbindt. Honden laten rennen, sporten, wandelen, ontspannen. Park wordt bezocht door veel diverse mensen.

De Horsten en buitenkast.
Galerijflats met veel groen, maar ook verschillende sociale problemen en klachten over rondzwervend afval. De buitenkast wordt goed bezocht door spelende kinderen en hun moeders.

Skatepark Liendert.
Skatepark aan de rand van
Liendert waar jongeren en
jonge kinderen gebruik
van maken.

**Immanuelkerk en
voedselbank.**
Voedselbank in de kerk
helpt bewoners, ook
hen die langere tijd op
een kleine beurs zijn
aangewezen.

Vogelplein. Centrale plek in de wijk met veel voorzieningen zoals supermarkten, gezondheidscentrum, wijk- en jongerencentrum. De laatste twee worden gewaardeerd, maar zijn soms onbekend. Plein wordt vaak genoemd als kansrijke plek om echt hart van Liendert te maken.

Natuurspeelplaats. Ruimte voor spelen met water en takken. Goed gebruikt door kinderen van in en buiten Liendert.

Amerena. Sportcomplex en zwembad. Bewoners zijn vaak positief, maar geven ook aan het jammer te vinden dat er weinig ruimte voor recreatief zwemmen is. Kansen vanwege de ambities die de Amerena heeft in de omgeving. Negatief omdat omwonenden drugsoverlast ervaren in de omgeving van de Amerena.

Hogekwartier. Nieuwbouw met hoog- en laagbouw. Door nieuwe bewoners gewaardeerd, maar wordt niet als onderdeel van de buurt ervaren.

Kansen en opgaven voor Liendert

Op deze kaart is te zien welke plekken een kans bieden voor de wijk en voor welke plekken een opgave ligt. Deze plekken zijn gedefinieerd aan de hand van gesprekken met inwoners en professionals en zijn opgedeeld in diverse categorieën.

Nieuwbouw. De oude zwembadlocatie biedt een mooie kans om meer woningen voor Amersfoort te realiseren. Op deze plek mag de hoogte in worden gebouwd. Bewoners zijn daar kritisch over. De tijdelijke buurttuin komt terug in de nieuwe plannen en zorgt voor levendigheid en ontmoeting in deze hoek van de wijk.

Garageboxen. De diverse garageboxen in de wijk zijn met regelmaat een bron van overlast. Een transformatie van deze boxen biedt kansen voor bijvoorbeeld zelfstandigen in de bouw om materiaal op te slaan en werk voor te bereiden. Of als startplek voor andere kleine bedrijven.

Projecthuis Madiba.

Een geliefde plek in de wijk die nog veel bekender mag worden. Nu het Axia College gaat vertrekken, ontstaan er kansen om ook hier woningen te realiseren. Er ligt prachtig groen omheen. Als je dit betreft in de plannen zou hier een geweldige plek aan het water kunnen ontstaan voor jong en oud, voor bewoner, direct omwonende en wijkbewoners.

De Liendert. Portaal is voornemens op deze locatie een gemengd wonen complex neer te zetten. De sociale voorzieningen zijn niet alleen voor de bewoners, maar ook voor de buurt. Een welkome aanvulling in dit deel van de wijk. Met de nieuwbouw krijgt ook de buitenruimte een stevige impuls. Denk aan een stevige verbinding met het Valleikanaal vanuit de wijk en de kans om de aanhechting met het Hogekwartier mooi te helen.

Groene verbinding. Het waterwingebied wordt geroemd door de wijkbewoners. Een goede tweede is de route langs het Valleikanaal. De structuur van de wijk biedt diverse kansen om al het groen van het Waterwingebied de wijk in te trekken en zelfs de verbinding te leggen met het Valleikanaal.

Winkelstrip

Rietzangerstraat. Deze overdekte galerij trekt veel jongeren aan met scooters. Het is een plek waar veel overlast wordt ervaren. De herontwikkeling van deze locatie zou dit deel van de buurt verbeteren.

De Horsten. Mooi in het groen gelegen met fijne speelplekken, en ook een buurtje met veel sociale problematiek. Extra aandacht en investeringen volgens aanbeveling 1 betalen zich hier dubbel en dwars uit. Gezinnen die vanuit de Horsten doorkomen naar andere plekken in de wijk behouden hun sociale netwerk, school en andere voorzieningen. Kunnen we dat mogelijk maken?

Wiekslag. Deze lange straat verbindt alle buurten in Liendert. Er liggen ook twee centrale plekken aan, het Vogelplein en het plein bij de Zonneparel / Lidl. Door deze straat echt in te richten als de buurtboulevard van Liendert ontstaat een nieuwe publieke ruimte in de wijk, die ontmoeting, wandelen en fietsen uitlokt en meer kansen voor wijkconomie biedt.

Het scholeneiland. Langs de Lageweg liggen diverse scholen op een mooi groen 'eiland'. Ook het geliefde Huis van Bartels is daar (tijdelijk) gevestigd. De buitenruimte van de scholen kan steviger verbonden worden met de wijk, zowel vanuit programmering (sportgelegenheid met dubbelgebruik voor school en de buurt) als door fysieke verbindingen met bruggen de wijken eromheen in.

Zangvogelweg. Op de hoek van de Zangvogelweg zijn nieuwe woningen in de aanbouw. Dit kan een flinke impuls geven aan het groen hier. Door het samen te ontwerpen met het naastgelegen groene veld kan hier een fijne plek langs het water ontstaan, met volop ruimte om te sporten, te zitten en te ontspannen. Op de begane grond van de nieuwbouw kunnen buurtvoorzieningen komen, zoals een koffientje of fitness studio.

Liendert in
zeven thema's

Samen Leven en Meedoen

In 2021 is het beleidskader Inclusieve Stad opgesteld. Hierin zijn diverse maatschappelijke effecten benoemd die straks via een monitor gevolgd gaan worden. Voor dit thema, dat zich niet zozeer richt op de individu maar juist op het prettig samenleven in de buurt is vooral het effect ‘omzien naar elkaar’, maar ook ‘meedoen’ en ‘ontwikkelen & opgroeien’ van toepassing. Daarbij staat maatschappelijke inzet, zelforganisatie en de sociale kwaliteit van het samenleven in wijken en buurten centraal.

Eigen kracht en vrijwilligers

Uit interviews met diverse professionals en actieve bewoners blijkt dat waar vanuit beleid gestuurd wordt op zelforganisatie van bewoners en de inzet van vrijwilligers, zij twijfels hebben of dat in de meer kwetsbare buurten van Liendert wel de goede route is. Mensen die meer stress ervaren, hebben begrijpelijkerwijs minder kracht om zelf activiteiten te organiseren. Enkele voorbeelden:

- Bij de buurtvaders is toch ondersteuning gekomen vanuit de participatiemakelaar, omdat het hen zelf onvoldoende lukte zelf activiteiten op gang te brengen.
- Bij de buitenkasten zitten heel betrokken vrijwilligers. Veel andere bewoners hebben het gevoel dat de kinderen daar zonder toezicht buiten spelen, en hun ouders er niet bij zijn. De vrijwilliger geeft het speelgoed uit, maar heeft geen actieve rol

in het spelen met of begeleiden van de kinderen. Dat is de rol van de ouders zelf. Het is een gemiste kans en met de 40 tot 50 kinderen die bij de buitenkast de Horsten komen, zijn sommigen bewoners en professionals van mening dat er meer toezicht en begeleiding zou moeten zijn.

- Bij de buurtmoestuin in de Liendert was het doel ook de begeleiding los te laten en bij de tuinders zelf neer te leggen. Dat lukt niet. Er is in de groep te weinig sturend vermogen aanwezig.
- Jongeren kunnen zelf initiatief nemen voor hun activiteiten. In de praktijk doen ze dit bijna niet, en zijn er dus geen activiteiten. Er is geen vast regulier aanbod voor deze groep. Dat is ook voor de professionals lastig, omdat zij hen zo niet kunnen doorverwijzen. Ondersteuning van jongerenwerk kan hier meer in betekenen; een voorbeeld ervan is de muziekstudio in The Game die de jongeren zelf regelen met ondersteuning van Indebuurt033.
- De recent gerealiseerde Huiskamers in De Horsten vragen om meer ondersteuning bij de coördinatie van activiteiten vanuit Woningcorporatie De Alliantie en Indebuurt033, terwijl zelforganisatie de verwachting was.

Bovenstaande voorbeelden worden ook bevestigd door de Monitor Sociaal Domein van 2020 waarin partners zien dat er bij bewoners minder daadkracht is om zelf initiatieven te starten. Hierdoor worden er door kwetsbare groepen (jongeren, ouderen en mensen

met migratieachtergrond) minder activiteiten georganiseerd en ondervinden ze minder ondersteuning en ontspanning.

Sociale cohesie en behoefte aan ontmoeting

Volgens deze monitor hoort Liendert ook bij de wijken waar de sociale samenhang het laagst is. Als je inzoomt op de wijk, is het beeld diverser en zijn er meer verschillen tussen de buurten. Over De Horsten en Vinkenbaan zijn bewoners zowel positief als negatief. Er lijkt met name tussen gezinnen met kinderen wel veel contact te zijn. In de Liendertsedreef en de Albastrosstraat is de cohesie volgens bewoners hoger. En in de Zwaluwenstraat vinden mensen de sociale cohesie minder geworden, terwijl het altijd heel goed was.

Een terugkerend thema in alle gesprekken met bewoners (zowel die individueel zijn gevoerd als tijdens de bewonersavond) is de behoefte aan ontmoetingsruimten. Als aangegeven wordt dat er bij hen vlakbij een mooie plek is, dan zijn die locaties gek genoeg bij een hoop mensen niet bekend. Projecthuis Madiba, Groene Stee en Huis van Bartels worden zeer gewaardeerd door wie er komt, maar de locaties zijn niet bij iedereen bekend. Zo realiseerden enkele bewoners zich tijdens een van de gesprekken in de wijk dat hun appartementencomplex een eigen bewonersruimte heeft die ze niet gebruiken. In het vergroten van bekendheid en het verbeteren van het bereik in de wijk is veel te winnen.

Wat ook opvalt, is dat verschillende bewoners aangeven dat ze één of meerdere ontmoetingsplekken wel kennen, maar zich er niet thuis voelen. Dit kan komen door verschil in leefstijl wellicht en soms lijkt er ook iets persoonlijks te spelen. Dit kwam ook naar boven bij gesprekken met huurders aan de gespreksborden over de bewonersruimten van verschillende woningbouwcomplexen. In de beleving van sommige bewoners, zijn degenen die de sleutel van de ruimte beheren, niet actief genoeg in het leggen van contact met de bewoners. Daardoor kan het gebeuren dat deze ruimten maar heel weinig worden gebruikt, en alleen door een select groepje. Er kwamen ook diverse geluiden over de nieuwe beheerstructuur van de Groene Stee. De eigen bijdrage aan activiteiten wordt door sommige mensen als drempel ervaren. Bewoners in een buurt zijn divers en niet elke voorziening hoeft geschikt te zijn voor elke bewoner. Om dit te verbeteren is het nodig om meer te weten over de onderliggende reden dat mensen niet gebruik maken een voorziening, en of er behoefte is aan andere voorzieningen.

Oude bewoners en nieuwe bewoners

Het samenleven tussen de diverse bewoners gaat niet vanzelf. De verschillen die ervaren worden zijn heel uiteenlopend. Het gaat om oudere bewoners die sinds jaar en dag in de wijk wonen en de nieuwkomers in de wijk. Er zijn verschillen in leefstijlen en culturele achtergronden. Er zijn bewoners met een psychische kwetsbaarheid die door andere bewoners als anders worden ervaren. En de wijk kent ook mensen in verschillende sociaal-economische situaties. Het zijn heel diverse vraagstukken en

bewoners vinden het met regelmaat moeilijk de brug naar elkaar te slaan of goed samen te leven. Een voorbeeld dat dit illustreert gaat over de voortuinen. Er zijn 'nieuwe' bewoners die de voortuin betegelen voor hun auto, of 'onkruid' laten groeien omdat ze de bloemetjes mooi vinden. De bewoner ernaast houdt van een aangeharkt tuintje en stoort zich daar vreselijk aan. Mensen weten niet goed hoe ze het gesprek met elkaar hierover moeten voeren. Taalachterstanden van medebewoners kunnen voor een extra belemmering zorgen.

Er is veel overlast van afval op straat. Bewoners ergeren zich enorm aan andere bewoners die er een puinhoop van maken. Dit geeft stress en gedoe en staat een gesprek in de weg. De vraag is of je in dit soort buurten niet gewoon moet accepteren dat het niet overall makkelijk is om met elkaar de boel schoon en netjes te houden. Er speelt bij veel mensen te veel: sociaal en financieel. Het is geen onwil, het lukt gewoon niet, aldus diverse professionals, die daarvoor ook wetenschappelijke onderzoeken aanhalen.

Er lopen veel positieve trajecten in de wijk, zoals de straatambassadeurs die nieuwe bewoners verwelkomen en bij lief en leed een presentje geven. Er is in de coronatijd een burenhulpdienst opgezet. Voor het huiskamerproject in de Horsten kwamen veel mooie initiatieven naar boven, zoals samen eten en handwerkclubjes. De broodvergister is ook typisch iets dat mensen verbindt. De wil is er wel, in alle buurten in Liendert, maar het gaat absoluut niet vanzelf.

Met alles wat er staat te veranderen in de wijk is het begeleiden van het samenleven een belangrijk aandachtspunt. Dat vraagt professionele ondersteuning: om de diverse groepen te verbinden, onderling begrip te organiseren en van de diverse ontmoetingsplekken nog betere plekken in de wijk te maken, voor een groter aantal mensen met nog bredere programmering.

Publieke Ruimte en Leefomgeving

De aanwezigheid van het Waterwingebied zorgt dat Liendert positief op diverse lijstjes staat over groen in de wijk. Liendert scoort dan bovengemiddeld. Dat ligt echter niet aan het groen tussen de woningen zelf en de staat van de publieke ruimte. Het plan van aanpak van Gebiedsmanagement voor Liendert en Rustenburg stelt dat het onderhoud en de uitstraling van de openbare ruimte achterblijven bij andere wijken (bestrating, groenstroken, bomen en straatmeubilair). Dit komt ook voort uit de leeftijd van de wijk. Liendert is toe aan een flinke opknapbeurt en die komt er ook. In 2022 wordt een plan gemaakt waarin de openbare ruimte in de wijk volledig wordt herzien. Daarin wordt ook aandacht besteed aan de impact van maatschappelijke, economische, technologische en klimatologische veranderingen die zichtbaar worden in de openbare ruimte.

Er zijn recent flinke verbeteringen doorgevoerd bij de Horsten en aan het begin van de Wiekslag / Liendertsedreef. Er wordt nu gewerkt aan een integrale wijkverkenning, waaruit een aanpak voor de publieke ruimte volgt. De ontwikkeling van deze verkenning loopt net na het participatietraject van dit wijkperspectief. Ook het schoolplein van de Zonneparel wordt opgeknapt en veranderd in een een buurtplein met groene elementen.

Speelgelegenheid kinderen

Een breed gedeeld beeld is dat er in de wijk te weinig speelplekken zijn voor kinderen. De buurttuin op de oude zwembadlocatie is geliefd, maar is tijdelijk. De gemeente heeft met de buurt afgesproken dat het nieuwe gebied samen met bewoners ingericht gaat worden. Er is afgesproken dat er twee woningen in het plan vervallen waardoor er meer ruimte ontstaat voor groen en spelen. De speeltuin aan de Zwaluwenstraat is volgens bewoners dringend aan vernieuwing toe. Het aanbod is te weinig divers en niet gericht op diverse leeftijdsgroepen en wensen in spelen. Zo noemen kinderen een pumptrack om met stepjes en kleine fietsjes over heen te rausen als wens. Voor de oudere kinderen is dit ook aantrekkelijk met grotere steps en crossfietsen.

Ruimte voor jongeren

Jongeren missen goede plekken om elkaar te ontmoeten, waardoor hun gedrag op straat al snel als hangen en overlastgevend wordt ervaren. De jongeren komen graag bij sportschool Basic-Fit buiten, en op diverse plekken aan de randen van de wijk en bij winkels en snackbars, zoals in de Rietzangerstraat. Er is voor hen ook niet echt wat te doen buiten. Er wordt door jongens wat voetbal op het veldje in het Waterwingebied en bij de moskee aan de Zangvogelweg. Ook de skatebaan, in de groenstrook van de Van Randwijcklaan, wordt goed gebruikt. En er is een freerunparcours, opgericht door een buurtbewoner en gefinancierd door de gemeente. In andere steden zie je de opkomst van urban sports, zoals calisthenics¹, om voor deze groep iets te bieden. In gesprek met jongeren, zowel de meiden als de jongens, kunnen nieuwe invullingen worden bedacht. Daarbij zou het niet primair moeten gaan om het creëren van 'hangplekken', zoals een afdakje ergens aan de rand van de wijk. Het is juist het tegenovergestelde: kwaliteit, stimulerend en als onderdeel van het leven in de wijk. Hier ligt een kans in de aansluiting bij het initiatief van de Amerena, voor de ontwikkeling van een Skills Garden.

Groen

Bewoners waarderen het groen in de wijk enorm, het wordt vaak als de belangrijkste kwaliteit van Liendert genoemd. Het meest

¹ <https://www.dordrecht.net/nieuws/calisthenics-summer-games-beweegt-jongeren-in-heel-nederland-2021-07-30>

positief zijn mensen over het Waterwingebied, maar ook het nieuwe aangelegde groen aan de Wielewaalstraat wordt veel genoemd. Sommige mensen zijn bang dat de komst van meer woningen ten koste gaat van het groen. Een quote van een bewoner: 'Elk stukje groen wordt aan een ontwikkelaar verkwanseld'. Dit is een bron van veel weerstand tegen nieuwbouw en verdichting, en daarmee een punt voor gemeente en ontwikkelaars om meer rekening te houden in de gesprekken.

Over het onderhoudsarme groen (de grote stukken grasveld en de 'rest stukjes' groen) zijn bewoners en ook diverse professionals minder positief. Het voegt weinig toe, wordt slecht gebruikt en is ook niet fraai om naar te kijken. Wat daarnaast opvalt is dat er behoorlijke grote stukken groen niet goed ontsloten zijn. Er zouden betere verbindingen gemaakt kunnen worden vanuit het Waterwingebied de wijk in langs bijvoorbeeld de Ibisstraat en de Wielewaalstraat. Ook langs het Valleikanaal liggen mooie kansen om de groene routes aantrekkelijker te maken en meer onderdeel van de wijk te maken. Het Valleikanaal wordt door bewoners gezien als een leuk stuk om langs te lopen.

Fijne plekken om te zitten en te wandelen

Er is behoefte aan meer sfeervolle inrichting met betere verlichting in de openbare ruimte. En meer gezellige zitplekken, passend bij de seizoenen (lekker in de zon, schaduw, of beschut). Uitdaging is wel dat de zitplekken al snel gezien worden als potentiële overlastplekken in de avond. Het vraagt programmering en een

breder plan op de openbare ruimte om zitplekken goed te laten werken. Tijdens de gesprekken aan de borden in de wijk en de wijkwandelingen vertelden diverse vrouwen dat ze zich s' avonds onveilig voelen op straat. Beter gebruik van de publieke ruimte door meer diverse groepen bewoners is cruciaal om dat gevoel te veranderen. Vrouwen wandelen samen door het Waterwingebied. Met een aantrekkelijke publieke ruimte wordt het ook fijner om door de wijk te wandelen en daar in kleurrijk groen op een bankje te zitten en te kletsen. Verschillende bewoners geven ook aan dat de bereikbaarheid van diverse voorzieningen zoals de huisarts voor bewoners met een rollator lastig is. De stoepen zijn niet goed onderhouden, bestrating is kapot en er zijn te weinig opritjes in de stoepen voor rollators, rolstoelen of kindergagens. Een voorbeeld dat hierbij werd gegeven is de weg bij de Arendshorst richting de Kraanvogelstraat.

Overlast zwerfafval en ratten

In De Horsten en Vogelbuurt leidt gedrag van bewoners ten aanzien van afval ook tot ratten in de publieke ruimte (de oplossing met de broodvergister helpt overigens goed). Over het algemeen is zwerfafval en grofvuil bij de containers in de hele wijk een terugkerende irritatie die veel bewoners delen. Het zou sneller opgehaald moeten worden zegt men, nu blijft afval bij de glascontainers lang staan. Dat trekt weer ander vuil aan en het glas raakt breder verspreid rond de containers. Ook de prullenbakken bij de picknicktafels zouden volgens bewoners veel vaker geleegd moeten worden.

Ontmoeten in het groen

De initiatieven die er zijn met gezamenlijk groen, zoals bij de moestuin aan de Wiekslag, de Natuurtuin Liendert bij de Groene Stee, het voedselbos bij de Albatrosstraat, de buurttuin bij het oude zwembad of de gezamenlijke tuin bij de Liendert worden zeer gewaardeerd. Dankzij meer kennisuitwisseling en verbinding tussen de diverse initiatieven, kan de impact en bekendheid groeien.

Hard rijden en andere verkeersoverlast

Diverse bewoners geven aan dat er geracet wordt door veelal jonge 'coureurs' in de wijk, met zowel auto's als brommers. Dat geeft veel lawaai overlast en is gevaarlijk. Er wordt op de hoeken van de stoepen met busjes en auto's geparkeerd, waardoor je er niet goed langs kunt en geen overzicht op de weg hebt. Bij de gemeente² is de meest gemelde vorm van overlast in Liendert geluidshinder van verkeer met concentratiepunten in de omgeving van de Zwaluwenstraat, Rietzangerstraat en Valkenhorst. Dit hangt vermoedelijk ook samen met gehorigheid van woningen. De gehele openbare ruimte van Liendert wordt de komende jaren vernieuwd. Daarbij worden ook de straten heringericht en bijvoorbeeld het asfalt vervangen door klinkers.

² Spreiding geweld en overlast in Liendert 2021

Goed Wonen

Meer woningen nodig in Amersfoort

De Amersfoortse woningmarkt is overhit. In 2021 zelfs meer dan in 2019 toen het Deltaplan Wonen werd opgesteld.³ Na jaren via uitleglocaties aan de woningbehoefte te hebben kunnen voldoen gaat het nu om binnenstedelijk bouwen. Dat is veel complexer omdat er veel minder locaties voorhanden zijn en er natuurlijk ook al mensen wonen in het gebied waar de transformatie of verdichting gaat plaatsvinden. De woningbouwopgave is er voor de hele stad, door de hele stad worden er woningen toegevoegd. Voor Liendert zijn door het vertrek van scholen, een zwembad en een verzorgingstehuis, drie locaties aan de rand van de wijk in beeld waar het past om de voor de stad noodzakelijke woningen toe te voegen. De hoogbouwvisie heeft in de stad een aantal plekken aangewezen waar hoogbouw mogelijk is. De zone langs het Valleikanaal valt daar ook onder. Het gevoel bij diverse bewoners is dat er in Liendert meer woningen bij worden gebouwd dan in andere wijken. Er komen inderdaad best veel woningen bij, namelijk 700. Echter, voor Soesterkwartier zijn 1050 extra woningen gepland en voor Eemkwartier 3250 extra woningen. Deze woningen worden gebouwd voor de woningvraag van Amersfoort als geheel, niet perse of alleen voor de vraag in Liendert.

³ De gemiddelde koopsom is van 245.000 euro in januari 2012 naar 403.000 euro in januari 2021 gegaan (bron: Monitor Wonen). De woonduur is van 5,2 jaar in 2012 naar 8 jaar gegaan in 2021 (bron: www.amersfoortincijfers.nl)

Passende ruimte voor gezinnen

Diverse gezinnen zijn te krap behuist, met name in de Horsten. Dit punt komt regelmatig terug in gesprekken met professionals. Ze hebben de ervaring dat een krappe woonsituatie bijdraagt aan het oplopen van spanningen in het gezin, minder rust en aandacht voor school (doordat jongeren geen plek hebben om rustig huiswerk te maken) en kinderen die vooral op straat spelen en niet met elkaar binnen waar ouders een oogje in het zeil kunnen houden.

Bewoners willen over het algemeen wel graag in de wijk blijven wonen. Het is groen, er is een school, vriendjes en vriendinnetjes in de buurt, er zijn supermarkten en het centrum is dichtbij. De Horsten is voor velen een startersbuurt, waar mensen ook een sociaal netwerk opdoen. Deze bewoners, en ook andere mensen in de wijk, zouden graag doorgroeien naar een andere woning in de wijk, zodat de netwerken en vriendschappen (het sociale kapitaal) en voorzieningen als school voor de kinderen hetzelfde kunnen blijven. Ook huiswerkplekken in de buurt kunnen een uitkomst zijn.

Oud worden in de eigen buurt

Vanuit het beleidskader Inclusieve Stad is het doel dat mensen zoveel mogelijk in hun eigen wijk blijven wonen als ze oud worden. Veel mensen die we in de wijk spraken, onderstreepten dit. Ze

wonen er fijn en willen graag in hun eigen vertrouwde buurt oud kunnen worden.

Dat gaat niet zomaar. Liendert kent mooie ruime sociale huurwoningen. Opvallend is dat Liendert het grootste aandeel geschikte woningen (62%) heeft van heel Amersfoort (Companen 2018). Als specifiek naar de sociale huurwoningen wordt gekeken is dat aandeel zelfs 67%. Belangrijk is daarbij om te beseffen dat deze niet allemaal worden bewoond door ouderen. In Liendert zijn ook relatief veel rollatorgeschikte woningen aanwezig. Hier is het aanbod groter dan de behoefte vanuit de eigen wijk.

Verschillende senioren geven aan dat zij hun fijne woning graag aan een gezin gunnen. Zij hebben er zelf fijn met hun kinderen gewoond en nu is het tijd voor iemand anders.⁴ Echter, als zij kleiner zouden gaan wonen in een andere huurwoning betekent dit in de huidige woningmarkt meteen een hogere huur. Van een 5-kamerappartement voor 500 euro gaan ze naar een 2-kamerappartement van 600 a 700 euro per maand. Dit speelt in het hele land en bemoeilijkt de doorstroming. Bewoners hebben het gevoel een dief van hun eigen portemonnee te zijn. Bewoners voorzien soms niet goed dat de huurprijs weliswaar stijgt, maar de vaste energiekosten bijvoorbeeld dalen, waardoor de stijging slechts zeer beperkt is. Er loopt een pilot waarin de woonlasten in

⁴ De Monitor Wonen laat zien dat vooral ouderen (20%) ruimtelijk scheefwonen met een woonoppervlakte van 84m² voor gemiddeld 480 euro per maand.

drie jaar tijd geleidelijk stijgen, inclusief een verhuispremie, om de overstap makkelijker te maken.

Naast de hogere huurprijzen is ook de beschikbaarheid van dit soort woningen laag waardoor doorstroming bemoeilijkt wordt. Vanuit onderzoek van Companen wordt aanbevolen de nieuwbouw voor senioren meer te oriënteren op geclusterde woonconcepten met name ook in de particuliere sector (koop/middenhuur). Het tekort aan geclusterde woningen voor senioren zal in 2030 zo'n 80 woningen zijn. Daarnaast zou moeten worden ingezet op het realiseren van kleinschalige intramurale 24-uurszorg als kern in de wijk. Op dit moment is er geen enkele 24-uursvoorziening. Het tekort hierin loopt op tot zo'n 60 plekken in 2030.

Samen leven met kwetsbare burens

Een ander punt van aandacht in het beleidskader Inclusieve Stad (en ook in het Integraal Veiligheidsprogramma) is de zorg voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Het uitgangspunt is dat zij woonvaardigheden hebben voor de vorm van wonen waar ze wonen.

De gemeente streeft naar een goed gesloten keten van ondersteuning voor kwetsbare mensen. In het nieuwe beleidskader is opgenomen dat er meer aandacht komt voor de omgeving. Dat sluit goed aan bij de geluiden onder omwonenden die aangeven

⁵ www.atlasleefomgeving.nl

dat zij zich hierin nu onvoldoende voelen meegenomen en/of onvoldoende steun ondervinden. Huidige bewoners geven daarnaast als argument dat als het drukker wordt in de wijk, dit voor de groep bewoners met een psychische kwetsbaarheid te veel stress gaat geven. Het groen, de rust en de ruimte zijn voor hen juist belangrijk, stellen bewoners. Dit is echter niet getoetst bij ervaringsdeskundigen. Deze zorg werd genoemd in de buurt Zwaluwenstraat.

Achteruitgang en vooruitgang

Oudere bewoners die al lang in de wijk wonen, vinden dat de wijk verloedert: er is volgens hen sprake van slecht onderhoud in de publieke ruimte, er zijn nieuwe mensen in de wijk komen wonen die hun voortuinen betegelen en deze vol met auto's of scooters zetten en er staat afval op plekken waar het niet hoort. De meeste woningen in Liendert zijn gebouwd tussen 1960-1975⁵ en hebben het energielabel C of D⁶. Veel woningen zijn slecht geïsoleerd, er zijn problemen met vocht en schimmel en de woningen moeten nodig worden opgeknapt. Als het gaat om gezondheid en energiekosten is daar ingrijpen nodig. Bij de corporatiewoningen is al een flinke slag gemaakt. Driekwart van deze woningen heeft een groen label (A+, A, B, C).

De nieuwe laagbouw in Vinkenbaan, aan de Wiekslag, naast de Lidl, wordt als heel positief ervaren. De uitstraling doet veel voor de hele buurt en de publieke ruimte is ook verbeterd. Hier is het

⁶ Wijkpaspoort VNG

gelukt mensen naar de nieuwbouw te laten verhuizen. Mooi voorbeeld van hoe het kan. De mensen die positief zijn over nieuwe woningen geven dit ook steeds aan: woningen zijn nodig en de buurt wordt er ook mooier van.

Nieuwe bewoners naast oude bewoners

Het beleidskader Inclusieve Stad zet bij samenleven in diversiteit ook in op ontmoeten, elkaar begrijpen en samen doen. Hiervoor zijn ontmoetingsplekken nodig waar mensen elkaar tegenkomen, begeleiden van mensen bij spanningen vanuit botsende waarden en het tegengaan van polarisatie. Een van de neveneffecten van de nieuwe hoogbouw naast de Zwaluwenstraat is het gevoel van 'wij en zij'. Bewoners aan beide kanten ervaren een afstand. Bij de buitenkast aan de Zwaluwenstraat komen zelden kinderen spelen uit de nieuwbouw. Dat wordt als pijnlijk ervaren door de zittende bewoners. De ruimtelijke structuur, architectuur van de gebouwen en de inrichting van de openbare ruimte helpen niet om een brug te slaan, maar versterken het gevoel van twee werelden.

Nieuwbouw in dit deel van de wijk (en eigenlijk overal), en met name de inpassing ervan, biedt de kans om een brug te slaan tussen groepen bewoners. Hoe zorgt het gebouw en de buitenruimte voor verbinding en laat het andere buurtbewoners meeprofiteren van de investeringen? De speelplek bij de buitenkast aan de Zwaluwenstraat is al jaren verwaarloosd. Daar ligt een goede kans voor meer verbinding in de buurt.

Nieuwbouw als kans voor vraagstukken uit de wijk

Deze lijn doortrekkend ligt hier een kans voor alles wat de komende jaren nieuw gebouwd gaat worden in Liendert. Kunnen bewoners er een volgende stap in hun wooncarrière te maken? Heeft het een buitenruimte die goed aansluit bij de omgeving en aantrekkelijk is voor de buurt? Zorgt het voor de komst van nieuwe voorzieningen die op het wensenlijstje van de buurt staan of voor betere omzet voor bestaande winkels? Wordt het mogelijk om niet functionerende delen en minder prettige plekken van de wijk te verbeteren met de komst van nieuwe woningen? En is er aandacht voor samenleven van nieuwe en bestaande bewoners? Door nieuwbouw te koppelen aan vraagstukken in de wijk is de kans op acceptatie van de plannen groter, maar bovenal levert het ook meer kwaliteit voor de buurt op.

Zorgen over hoogbouw en verdichting

Hierboven zijn al diverse zorgpunten rond hoogbouw genoemd: mensen zijn bezorgd dat de woningen niet voor inwoners van Liendert zijn bedoeld; er is sprake van wij-zij-gevoelens, er is geen verbinding met de buurt en men is bang dat het groen minder wordt.

De lopende onderzoeken naar de woonbehoeften zouden meer inzicht moeten geven in welke typen woningen specifiek voor inwoners van Liendert nodig zijn; bijvoorbeeld koopwoningen voor senioren.

Een ander punt dat vaak terugkomt in gesprekken met bewoners zijn de zorgen rondom verkeer. De wijk kent drie ontsluitingswegen (los van het Hogekwartier). In de ochtend geven veel bewoners aan dat er drukte is de wijk uit te komen en men is bang dat het met meer bewoners erbij alleen maar drukker zal worden. De gemeente heeft in 2019 verkeersonderzoek gedaan en vastgesteld dat de zorg voor de kruising bij de Liendertsedreef terecht was. Deze is inmiddels aangepast. De andere kruispunten voldoen. Er is in de wijk op verschillende plekken verkeer en parkeeroverlast. Met meer bewoners erbij is men bang dat het te druk wordt met verkeer in de straten en ook dat er meer parkeeroverlast komt. Er zal inderdaad meer verkeer komen, dus het zal drukker aanvoelen. De hoeveelheid verkeer blijft echter wel ruim binnen de bandbreedte. Het parkeren zal voor de nieuwe locaties op het plot zelf worden opgelost. Een gedachte die enkele bewoners opperden is deze parkeergarages mogelijk ook buurtbewoners toegankelijk te maken. Dit zou meegenomen kunnen worden in het participatie onderzoek bij de ontwikkeling. De parkeergarage van de Amerena is onderbenut. Ook daarvan hebben enkele bewoners gezegd dat ze daar best graag gebruik van zouden willen maken, ook tegen een kleine maandelijkse bijdrage.

Voorzieningen en Wijk economie

Detailhandel

De winkelvoorzieningen in Liendert krijgen beperkt aandacht in de nota Detailhandel uit 2021. De diverse winkels in de plinten van appartementencomplexen, zoals op de Wiekslag en de Rietzangerstraat zijn opgenomen als winkelstrips. Uitbreiding van het aantal winkels ligt volgens de nota niet voor de hand. De nota geeft aan dat er mogelijk kan worden meegewerkt aan verplaatsing naar andere locaties die binnen de detailhandelstructuur van Amersfoort passen.

De detailhandelsnota gaat niet in op de sociale functie van de voorzieningen in de wijk, het belang van nabijheid van voorzieningen voor een gezonde stad (lopen en fietsen) en richt zich voor wijkvoorzieningen alleen op de functionele, zoals boodschappen, zorg en welzijn. Daarbij wordt voorbijgegaan aan het sociale belang van een wijkwinkel, waar mensen elkaar tegenkomen en een praatje maken. En waar de winkelier degene is die de vele bewoners in de buurt kent. Voor oudere bewoners is het belangrijk dat veel voorzieningen dichtbij zijn en ze daar te voet heen kunnen.

Diverse bewoners geven aan dat ze het prettig wonen vinden in Liendert, omdat ze snel in de binnenstad zijn om te winkelen en uit te gaan. Net buiten Liendert vind je in Kruiskamp een winkelcentrum. Er zijn drie supermarkten in Liendert. Voor veel bewoners zijn deze supermarkten de enige reden om hun eigen buurt te verlaten. Een illustratie van het belang van voorzieningen voor het sociale weefsel en de verbindingen in de wijk. De

aangrenzende wijk Rustenburg is voor voorzieningen afhankelijk van het aanbod van Liendert.

Meer diversiteit en niet alleen sociaal

Pubermeiden geven aan dat ze na school graag ergens koffie willen drinken met elkaar. In het centrum gebeurt dat volop bij dure ketens als Starbucks, en dat willen zij ook kunnen doen in hun eigen buurt. Een betaalbare *frappuccino* bij een mooi tentje, en niet bij een buurthuis. Dat geldt overigens niet alleen voor deze meiden. Meerdere bewoners geven dit aan. Het interessante van zo'n plek is dat deze diverse groepen bewoners trekt van verschillende leeftijden. Ook oudere bewoners geven aan dat ze een leuk koffietentje missen. Er wordt ook voorgesteld een mobiele koffiekar in te zetten die met wat stoeltjes erbij door de wijk trekt. Bewoners vragen ook om aanbod voor meerdere doelgroepen. Er wonen veel verschillende mensen in de wijk stellen ze. Zo is een vintage rommelmarkt op het veld bij de Kraanvogelstraat ook leuk, aldus een van hen. De Basic-Fit is een populaire hangout voor jongeren. Buiten de buurtcentra en natuurlijk Amerena zijn er geen andere sportscholen. In de gesprekken met bewoners wordt geopperd dat er meer creatieve workshops en een ruimer sportaanbod mogen komen voor een diverse doelgroep⁷. Ook meer diversiteit aan winkels, zoals een drogist, is gewenst. Het wordt daarbij gewaardeerd dat er vooral kleine lokale ondernemers zijn en geen grote ketens (buiten de 3 supermarkten).

⁷ Zie ook Advies beweeggrondjes & Sport- en beweegplekken openbare ruimte, SRO Amersfoort, 2020

Sociale voorzieningen

Over de sociale voorzieningen is ook elders al veel geschreven. Er is veel aanbod, behalve voor jongeren. Aandachtspunt is de vindbaarheid van sociale voorzieningen, zowel voor bewoners als professionals om te kunnen doorverwijzen. De recente sociale kaart waarbij een zorgbehoefte kan worden ingetikt is een positieve ontwikkeling voor de professionals onderling. Voor de bewoners is nog een aanvullende slag nodig. Een ander terugkerend punt is de onbekendheid van de activiteiten die er worden aangeboden.

Het beleidskader Inclusieve Stad stelt dat 'ondersteuning en zorg dichtbij' het leidende principe is om mensen in staat te stellen in de eigen buurt oud te worden. Er zijn wijkgerichte netwerken van professionals: sociaal werk, wijkteams, huisartsen en wijkverpleegkundigen. In het beleidskader Inclusieve Stad wordt extra ingezet op het wijkgerichte werken om te zorgen voor meer kansengelijkheid. Voor Liendert wordt in 2022 een proeftuin opgezet om gericht en integraler te werken aan preventie bij jeugd en gezin.

Georganiseerd en/of ondersteund vanuit welzijn of leefbaarheid:

- Groene Stee

- Jongerencentrum The Game
- JIP
- Buurthuiskamers De Horsten (De Alliantie)
- De Zonneparel ontmoetingsruimte voor de buurt (ABC)
- Buitenkasten (In de buurt 033)
- Straatambassadeurs (In de buurt 033)
- Burenhulpdienst (In de buurt 033)
- Buurtmoestuinen Wiekslag
- Buurtvaders en buurtmoeders (Indebuurt033)

Gestart vanuit particulier initiatief:

- Projecthuis Madiba
- Huis van Bartels
- Residentie Het Zwaluwnest
- Buurttuin Liendert (voormalige zwembadlocatie, tijdelijk)
- Vrienden van het waterwingebied
- Woonconcept Gemengd Wonen De Liendert

Samenwerkingsverbanden/overleggen en ondersteunende organisaties:

- Kernteam (o.l.v. gebiedsmanager)
- Wijkteam
- SRO Buurtsportcoach
- Indebuurt033
- Onderwijs (ABC)
- Samenwerking huisartsen/POH
- BuurtBestuur (inwoners en professionals)

- Buurtnetwerk volwassenen (professionals Zorg en Welzijn)

Er is veel en divers aanbod, maar of het een passend en voldoende aanbod is voor de wijk Liendert is, is de vraag. Zie hiervoor ook de paragrafen 'samen leven en meedoen', 'opgroeien' en 'veiligheid'.

Wijkeconomie

Het is in dit traject niet expliciet aan de orde gekomen hoeveel kleine zelfstandigen in de wijk wonen. Denk aan schilders, klusbedrijven, elektriciens en stukadoors. Of aan bewoners die een schoonheidssalon, nagelstudio of kapsalon vanuit huis runnen. Of aan bewoners die nog geen bedrijfje hebben, maar wellicht vanuit hun ambacht of expertise wel een stapje verder zouden kunnen zetten. Denk aan kleding maken, taarten bakken of mensen die aan kleinschalige catering doen. In de wijk is al het initiatief SCOOP gestart om bewoners in een coöperatie te helpen werkervaring op te doen.

Een succesvol voorbeeld van inpassing van verschillende kleine winkels en bedrijfsruimtes is de transformatie van de plintruimten van de galerijflats in De Horsten. Deze ruimtes bieden kansen voor startende ondernemers uit de buurt, en hebben tegelijk het straatbeeld en de sociale veiligheid verbeterd.

Bewoners zien een rol voor de gemeente om deze behoefte aan ondernemerschap beter in kaart te brengen, en ook te helpen bij het verbinden van (startende) ondernemers aan mogelijke locaties. Door dit beter in kaart te brengen wordt duidelijk of de invulling

van de winkelstrips sterker kan worden door buurtondernemers daar een plek te bieden. Een andere gedachte kan zijn om de bestaande garageboxen hiervoor in te zetten. Door deze te transformeren tot kleine bedrijfspandjes en daar ook enige ondersteuning op te zetten worden lastige plekken opeens prettige plekken voor de wijk.⁸ Daarnaast zou ook het niet-wonen deel van de nieuwbouw daarvoor in zicht moeten zijn.

Plintvullingen bij nieuwbouw

Het belangrijkste deel van een nieuw gebouw is de begane grond. Niet alleen voor de eigen bewoners, maar zeker ook voor de uitstraling en verbinding naar de buurt, met bijvoorbeeld nieuwe voorzieningen. Bewoners die nieuwbouw in Liendert toejuichen, doen dit mede vanwege de komst (of hoop op de komst) van nieuwe voorzieningen. Daar kijken mensen naar uit. Eerdergenoemde wensen kunnen daar mogelijk gerealiseerd worden. Verder kan een gezamenlijke bewonersruimte ook een buurthuiskamer zijn, en wellicht kunnen daar ook sportfaciliteiten of werkplekken voor bewoners worden gerealiseerd. Dit vraagt een actieve rol van de gemeente en goede voorwaarden om betaalbaarheid te garanderen in de tenderfase. Daarnaast vergt dit ook voldoende en kwalitatieve organisatie- en mankracht om de invulling succesvol te laten zijn.

⁸ Aandachtspunt hier is wel dat de eigenaren van deze garageboxen moeilijk te achterhalen zijn.

Noodzaak voor nieuwe voorzieningen bij groei wijk

Als de wijk groeit vraagt dit ook om een uitbreiding van de huidige voorzieningen. Denk aan kinderopvang, scholen, speeltuinen, huisartsenpraktijken. Maar ook horeca en detailhandel. De gemeente brengt dit met de voorzieningenscan de komende tijd in beeld. Met dit overzicht kunnen de gesprekken over nieuwbouw, de kansen voor de wijk en de vulling van de plinten scherper en meer aansluitend op de behoeften en kansen voor de wijk worden gevoerd.

Veiligheid

Ondermijning

In het Integraal Veiligheidsprogramma 2020-2022 is veel aandacht voor de verschillende kanten van ondermijning en het effect ervan op de wijk. Daarbij spelen locaties en weerbaarheid van bewoners een cruciale rol. Liendert heeft een aantal kenmerken waardoor de wijk meer vatbaar is voor ondermijning. Er is veel jeugd, ook op straat. Er worden dealers gezien in de wijk. En er zijn garageboxen en kleine winkelstrips.

Locaties Liendert heeft diverse stroken met garageboxen. Het is bekend dat daar overlast is van jongeren die deze toch wat verstopte plekken benutten om te hangen en drugs te gebruiken of te dealen (oa. garageboxen bij Liendertsedreef en Spreeuwenstraat). De eigenaren van deze garageboxen zijn vaak onbekend en het is moeilijk te achterhalen wie de eigenaren zijn. Hierdoor is het niet bekend waar de garageboxen voor worden gebruikt. De parkeerplaatsen van sportschool Basic-Fit en de oude zwembadlocatie zijn ook plekken waar veel gedeald wordt. Om deze reden is het parkeerterrein grotendeels afgesloten voor auto's. Dit zou overlast hebben verminderd, maar wellicht nog niet helemaal gestopt. De verwachting is dat als er op de zwembadlocatie woningen zijn ontwikkeld, er meer toezicht is vanuit bewoners en de overlast vanzelf vermindert.

In het Integraal Veiligheidsprogramma wordt ook gekeken naar detailhandel, als locaties voor witwassen en drugshandel. In de diverse buurten zijn ook kleine stroken met detailhandel. Hier zijn ook vaak jongeren te vinden die overlast geven, en van wie bewoners denken dat er gedeald wordt. Een bekende overlastlocatie is de overkapte winkelplint aan de de Rietzangerstraat. Er zijn geen aanwijzingen dat er bij de detailhandel criminele activiteiten plaatsvinden.

Weerbaarheid In gesprekken met bewoners wordt duidelijk dat veel bewoners niet durven op te treden tegen overlast van jeugdgroepen. In de buurten Vinkenbaan en de Horsten is er een wisselend beeld van sociale cohesie (wel onder sommige groepen, ook veel anonimiteit). In de buurt Zwaluwenstraat is de cohesie er wel, maar is ook meer sociale kwetsbaarheid bij bewoners. In de Albatrosstraat wonen bewoners al sinds jaar en dag. Veel mensen kennen elkaar en er is een netwerk van buurtvaders en straatambassadeurs. Ook in Liendertsedreef is in de laagbouw veel cohesie en zijn straatambassadeurs actief. Weerbaarheid gaat ook om het kennen of herkennen van signalen die kunnen duiden op ondermijning of drugscriminaliteit.

Jongeren op straat

In het veiligheidsprogramma wordt ingezet op doorontwikkeling van de Persoonsgebonden Aanpak naar een meer netwerkgerichte aanpak, zowel rond gezinnen en tussen de generaties als rond de losvaste netwerken van jongeren zelf. Vele jonge kinderen spelen

op straat zonder dat de ouders zich erbij betrokken voelen. Buiten is opvoeden de taak van de politie en het welzijnswerk, ervaart de wijkagent. Rond de zeer geliefde buitenkast bij De Horsten spelen 40 tot 50 kinderen in basisschoolleeftijd buiten. De kinderen gaan ook vaak naar het voetbalveld in het Waterwingebied. Daar komen de oudere jongeren en soms mogen ze meedoen. Andere ouders houden hun kinderen juist dicht bij zich en laten ze alleen onder begeleiding buiten spelen. Deze groep ouders is zeer betrokken bij hun kinderen en werkt actief aan een goede toekomst voor ze. De verschillen in ouderbetrokkenheid zijn groot.

Voor de oudere jeugd wordt ondersteuning door professionals gemist. Het project Straatwaarde(n) is in het najaar van 2021 stilgezet. Er is voor de professionals onvoldoende passend concreet activiteitenaanbod waar ze jongeren naartoe kunnen sturen. Er is een aanbod opgezet met trainingen rond solliciteren en ondernemerschap. Er is één jongerenwerker actief in de wijk. Er wordt vooral uitgegaan van de eigen kracht van jongeren. Zij moeten zelf een initiatief nemen voor een activiteit. Een belangrijk inzicht dat in de gesprekken met professionals naar boven kwam, is dat jongeren niet zelf met hulpvragen komen en ook niet zelf het initiatief zullen nemen. Het vraagt tijd, vaardigheden, vertrouwen en durf om dit te doen. Onderzoek⁹ wijst uit dat pubers en

adolescenten niet in staat zijn op basis van eigen kracht te functioneren en dat zij dit in deze periode ook niet aanleren. Jongeren maken zich ook zorgen om hun broertjes en zusjes en hun klasgenoten. Ze maken thuis veel mee, en er mist een informele laagdrempelige plek met fijne mensen waar je even kan kletsen, je verhaal kwijt kan, aldus een van hen. In de praktijk zijn deze mensen er wel (docenten, trainers, sociaal werk, jongerenwerker), maar het lijkt niet voldoende en niet genoeg aan te sluiten op de leefwereld van de jongeren.

(Op) Groeien

Gelijke kansen betekent extra inzet

Vanuit het beleidskader Inclusieve Stad wordt ingezet op gelijke kansen voor iedereen. Dat betekent dat er ondersteuning is voor kinderen en jongeren voor wie een stevige basis vanuit huis niet vanzelfsprekend aanwezig is. Beschermende factoren helpen kinderen om weerbaar te zijn. Denk aan sociale binding in gezin, familie of vriendengroep, constructieve tijdsbesteding als sport en cultuur en schoolmotivatie.

Voor gezinnen zijn er heel veel activiteiten. In Liendert zou het beter zijn, volgens professionals, om meer gerichte en

⁹ Onder andere Zelforganisatie gaat niet vanzelf
<https://www.sociaalwerknederland.nl/?file=8600&m=1383230350&action=file.download>

gecoördineerde inzet bij gezinnen te plegen. Dat sluit aan bij het nieuwe beleidskader. Voor jongeren zijn weinig activiteiten beschikbaar. Ze hebben het gevoel vooral aangesproken te worden op wat ze niet mogen. Vaak wordt over ze gesproken als hangjongeren. Veel bewoners klagen daar ook over en voelen zich onveilig door de groepjes jongeren. Maar bewoners maken zich ook zorgen om de ontwikkeling van deze groep. Thuis maken ze veel mee, en ze missen vaak een eigen stimulerende omgeving. Ze komen niet zelf met hulpvragen, maar ze hebben ze wel. Zowel sociale binding als een constructieve tijdsbesteding is voor velen geen vanzelfsprekendheid. In de buurten Liendertsedreef en De Horsten is bijna 1 op 3 bewoners jonger dan 19 jaar. De groep 20-29 jaar is in Liendert hoger dan in de rest van Amersfoort¹⁰.

Vicieuze cirkel van armoede

Wat ook speelt bij jongeren is armoede en schulden aldus professionals. Door schulden en gebrek aan toekomstperspectief (laag zelfbeeld, weinig vertrouwen instanties, discriminatie) komen weinigen aan een baan of stoppen voortijdig met hun opleiding. Hoge schulden en problemen thuis vergroten de kans op verkeerde keuzes zoals het criminele pad.

De structurele armoede in hun levens heeft effect op alles. Alle aanpakken tot nu toe voelen niet als een geheel, maar als pleisters plakken, stellen diverse professionals gefrustreerd. Er verandert

niet echt wezenlijk wat. Ook dit kan betekenen dat het bestaande hulpaanbod onbekend is, niet passend of dat betere samenwerking tussen de partners nodig is om jongeren te helpen uit deze vicieuze cirkel te stappen.

Stageplekken

Het is volgens professionals een blijvende uitdaging om stageplekken te vinden voor veel jongeren die in Liendert wonen. En de coronatijd heeft het extra ingewikkeld gemaakt. Dat hindert ze in hun opleiding. Zonder stage kunnen jongeren hun opleiding niet afronden. En een goede stageplaats helpt later ook weer bij het vinden van een baan. Scholen geven de jongeren zelf hulp bij het zoeken. Echter, het lijkt dat er voor een deel van de jongeren in Liendert extra ondersteuning nodig is. Mogelijk kunnen ook bedrijven in de wijk daarbij een rol spelen.

Samen naar school

Er zijn twee basisscholen in de wijk. Deze worden als zwarte scholen gedefinieerd omdat de meeste kinderen op deze scholen een niet-westerse achtergrond hebben. Woonsegregatie is één van de oorzaken van onderwijssegregatie, aldus professionals. Het beeld in Liendert sluit daarop aan. Kinderen uit de gezinnen in de Liendertsedreef en de nieuwe woningen in het Hogekwartier gaan vaak buiten de wijk naar school.

¹⁰ Amersfoort in Cijfers, wijkatlas.

Taalvaardigheid en laaggeletterdheid van ouders en opvoeders zijn volgens professionals een probleem in Liendert. Tijdens gesprekken met ouders gaven zij aan dat zij zichzelf willen ontwikkelen om hun kinderen beter te kunnen ondersteunen. Ouders gaven daarbij aan dat professionals vaak andere doelen hebben dan zichzelf.

Gemeentelijk beleid en professionals zoeken oplossingen vaak in hulpverleningsvormen, terwijl ouders en opvoeders meer op zoek zijn naar randvoorwaarden waarbinnen zij zich verder kunnen ontwikkelen (onderwijs, onbetaald en betaald werk).

Beide scholen in Liendert werken samen met Indebuurt033, het wijkteam, en kinderopvang via ABC. Zij stellen jaarplannen om met daarin ambities over bijvoorbeeld kansengelijkheid, ouderbetrokkenheid, gezondheid en bewegen. Daarnaast zijn het beide Vreedzame Scholen en is Liendert een Vreedzame Wijk. De ambitie is dat alle professionals die met kinderen werken in de wijk volgens dezelfde principes conflicten oplossen en samenwerking stimuleren.

Beter Klimaat

Liendert staat voorlopig nog niet op de lijst voor grootschalige ingrepen vanuit de Transitievisie Warmte. De wijk gaat meedraaien in het stadsbrede programma om mensen bewust te maken van isolatie en duurzame stappen die ze kunnen nemen in hun woning. Door alle gesprekken en activiteiten over het wijkperspectief is

behoorlijk goed inzicht ontstaan hoe de wijk functioneert en wat er nodig is om deze stadsbrede aanpak ook bij bewoners in Liendert te laten landen en tot een positief resultaat te brengen.

Bewoners meenemen

Door de kinderactiviteiten van ABC en de inspanningen van de corporaties om duurzaamheidspakketten bij hun bewoners te stimuleren (vooruit gefinancierd en verrekend met kleine maandelijkse extra bijdrage en lagere lasten) is er ook bij een deel van de bewoners met een kleine beurs best een behoorlijk bewustzijn. Zij zijn geen goede dwarsdoorsnede, wel goede ambassadeurs om andere bewoners te betrekken.

In Liendert is het belangrijk om isolatie-acties of andere duurzame maatregelen collectief te doen en te koppelen aan een sociale activiteit met de straat. Veel bewoners geven aan het samen te willen doen. De schaal waarop mensen elkaar kennen en dingen samen willen doen is daarbij klein. De straat of de verdieping van een gebouw. Organiseer geen bijeenkomst voor heel Liendert, maar zoom in. Kleiner, simpeler, dichterbij, met veel ruimte voor vragen en concrete praktische oplossingen.

Zoals eerder genoemd is er een groot verschil tussen de buurten. Er is veel sociale woningbouw waarbij de woningcorporaties een belangrijke partner kunnen zijn in verduurzamingsactiviteiten. Zowel in de Liendertsedreef als in de Albatrosstraat zijn koopwoningen. De verschillen tussen de bewoners vragen steeds

een andere benadering om hen bewust te maken van het verduurzamen van hun woning.

Energiearmoede en concrete hulp

Als we de straatgesprekken opnieuw zouden voeren is de kans groot dat bewoners zich nu meer zorgen maken over de energiekosten. Energiearmoede is zeker een thema in delen van Liendert. Het feit dat een deel van de woningen niet goed geïsoleerd is en aan renovatie / sloop toe is helpt daar zeker niet bij. Vaak zijn mensen zich onvoldoende bewust van de grip die ze zelf op hun rekening hebben. Ze stappen wel over naar goedkopere aanbieders (die later goed weer duurder kunnen zijn), maar doen verder niets aan hun gedrag of passen in de woning niets aan om energie te besparen.

Woningcorporaties zijn al bezig met het isoleren van woningen en het plaatsen van zonnepanelen. Om ook particuliere eigenaren vanuit gespikkeld bezit mee te krijgen vinden zij het belangrijk dat er een algehele strategie wordt opgezet om mensen te ontzorgen en financieel voordeel te genereren. Dit kan bijvoorbeeld door afspraken te maken met aannemers om kortingen te kunnen bieden. Ook de gemeente kan hier een rol in spelen door de collectieve inkoop via het Duurzaam Bouwloket meer onder de aandacht te brengen.

Daarnaast werkt het goed om sleutelfiguren in te zetten om bewoners te informeren over energiebesparing. Tijdens het

wijkgesprek werd bijvoorbeeld genoemd dat energiecoaches in de wijk goed werken om bewoners te informeren over energiebesparing. Bewoners geven aan dat mensen die in het verleden hun sociale huurwoningen hebben gekocht vaak het geld niet hebben om zelf te verduurzamen of mee te gaan met de energetische maatregelen van de woningcorporaties. Het is eigenlijk nodig dat er financieringsregelingen voor woningeigenaren komen, zo stellen ze.

Bewoners hebben behoefte aan duidelijke concrete informatie over wat zinvol is voor hun woning. Concrete pakketten aanbieden, zoals de keuze voor zonnepanelen of extra isolatiemaatregelen, en die verrekenen in de maandelijkse lasten, zoals woningcorporaties dat doen werkt.

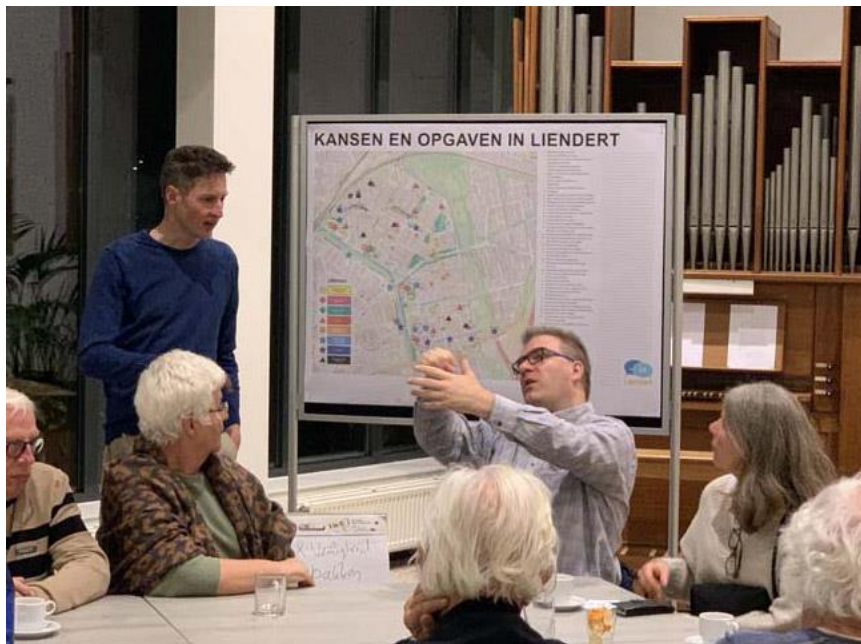
Hergebruik en reparatie als kans

Juist in een wijk als Liendert is hergebruik heel normaal. Dat is een mooi aanknopingspunt. Uit de enquête die wij hebben gehouden bleek, en professionals ondersteunen dat, dat de meeste mensen in Liendert het gewoon vinden om tweedehandse spullen te kopen, onderling ruilen en zaken delen, zoals bijv. het krantenabonnement. Circulariteit is een duur woord, maar als je het op deze manier vertaalt, dan sluit het goed aan. Ook maken mensen gebruik van de kledingbank bij de Groene Stee en Madiba. Bouw voort op waar mensen mee vertrouwd zijn en versterk dit. Er is een buurtmoestuin. Waar halen zij hun compost vandaan? Kan het onderling delen en ruilen nog makkelijker worden gemaakt? En

aantrekkelijker, ook voor jongeren voor wie bezit belangrijk kan zijn in verband met status.

Er kan ook veel werkgelegenheid in zitten: verzamelen, repareren, opknappen, doorverkopen of verhuren. Hoeveel kennis en expertise zit er in deze buurt verstopt? En wat zou het voor hen kunnen betekenen? De wijk kent een Repair Café aan de Wiekslag. En er wordt op straat gesleuteld, al melden bewoners dat dat niet meer mag. Zou er ruimte gecreëerd kunnen worden in het niet-wonen deel van de nieuwbouw voor dit soort bedrijvigheid?

In gesprek met bewoners

Aanbevelingen door en voor Liendert

Acht aanbevelingen

Nadat de conceptuitwerking van het Wijkperspectief Liendert gereed was hebben nog diverse gesprekken plaatsgevonden, op specifieke onderwerpen met beleidsambtenaren en in de breedte met professionals en bewoners in de wijk. Het doel was om met elkaar te doorgronden wat het totaaloverzicht van de opgehaalde input nog meer vertelde. Het wijkperspectief is nadrukkelijk geen plan, de inhoud geeft aanleiding tot reflectie en tot de vraag: wat kan ons helpen om de juiste keuzes te maken voor de toekomst van Liendert? We hebben aanbevelingen uitgewerkt, die we hebben geformuleerd op basis van gesprekken met de betrokkenen. Deze hebben we hieronder uitgewerkt.

Deze aanbevelingen zijn geen samenvatting van het wijkperspectief. Ze zijn gericht op een aantal actuele vragen die leven in de wijk, bij de gemeente of bij partners en op mogelijkheden voor een structurele verbetering in de manier van werken.

Aanbeveling 1

Vanuit verschillende domeinen herdefiniëren wat ‘de basis op orde’ betekent voor Liendert legt een stevige basis voor bewoners en wijk.

In diverse Liendertse buurten liggen de stressoren van bewoners hoger dan in andere wijken van Amersfoort. Armoede zorgt voor stress, want mensen zijn vooral gericht op de korte termijn en minder goed in staat voor de lange termijn verstandige beslissingen te nemen, zo laten veel onderzoeken zien. Bewoners in deze buurten zijn veel vaker dan gemiddeld in Amersfoort bezig met overleven en simpelweg de dag doorkomen. Waar je van een gemiddelde groep mensen zelfredzaamheid kunt verwachten en aandacht voor de wereld om je heen (schoon houden stoep en speeltuin, elkaar aanspreken op gedrag, aan de bel trekken bij problemen, initiatief nemen voor buurtactiviteiten) is dit voor bewoners in een armoedespiraal in de meeste gevallen te veel gevraagd. Niet uit onwil, maar uit niet kunnen.

Een belangrijke rode lijn in het wijkperspectief is dat we iedereen in de stad gelijke kansen willen geven. Het vraagt lef van de overheid om juist niet in iedere wijk dezelfde inzet te plegen, maar om per wijk te beoordelen wat er voor nodig is om de kansen van bewoners daar en in dit geval in Liendert serieus en structureel te verbeteren. Deze inzet gaat onder meer over ondersteuning, veiligheid, zorg, onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Een aantal voorbeelden:

- Zorg ervoor dat de stoepen, straten en het groen er netjes, en wellicht wel beter dan netjes bij ligt (hogere norm)
- Wees pragmatisch, zorg voor extra prullenbakken en leeg ze vaker, leg bloemenperkjes aan rond de afvalbakken, overleg

met bewoners wat betere locaties zijn voor de afvalbakken (hogere norm)

- Zet op een andere manier jongerenwerk in, zorg dat er meer laagdrempelige plekken zijn, zorg dat deze iedere middag en avond open zijn (meer inzet in deze wijk)
- Zorg voor meer professionele ondersteuning van activiteiten, sta toe dat er meer vast aanbod is vanuit professionals.
- Verkennen hoe de zichtbaarheid van de politie kan worden vergroot, met name op plekken en momenten die bekend staan als overlastgevend.
- Zorg voor een goed netwerk in de wijk, waardoor mooie ideeën en wensen uit de wijk als de rijdende Koffiebus en een hip koffietentje ergens kunnen landen, en verkend kan worden of hier ook een initiatiefnemer voor te vinden is.

Flexibel budget, zonder regels en voorwaarden, helpt hierin. Dit budget kan door professionals indien nodig snel worden ingezet in kwetsbare buurten of ten bate van projecten. Een voorbeeld is extra professionele capaciteit ter ondersteuning van de vrijwilligers bij de Buitenkast of het beschikbaar maken van een vrijwilligersvergoeding.

Ook opnieuw beoordelen welke expertise – en dus welke professionals – in de wijk nodig zijn, kan helpen de ondersteuning aan inwoners te verbeteren. Daarbij moeten stedelijke organisaties die ondersteuning bieden zoals Stadsring 51 zeker meegenomen worden. De afstand tot dit soort specialistische ondersteuning in de

wijk is nu vaak groot, terwijl de kennis en expertise zowel voor bewoners als professionals van belang is.

Aanbeveling 2

Een blijvend gesprek in de wijk verbetert de relatie en het vertrouwen tussen inwoners en gemeente, en kan diverse wijkbrede participatietrajecten vervangen.

Van bewonersparticipatie naar overheidsparticipatie wordt dit ook wel genoemd. Er is veel participatie in de wijk (rond een bouwblok, de energietransitie, het openbaar groen, het wijkperspectief, welzijn etcetera). Daarvoor worden de bewoners steeds opnieuw door een andere groep beleidsmakers benaderd, zoals de gemeente, de woningcorporatie en andere initiatiefnemers. Daarbij wordt bewoners steeds gevraagd aan te sluiten bij het gesprek van de ander. Dit kun je ook omkeren. Het Wijkgesprek (17 november 2021) in De Bron liet zien dat bewoners graag met elkaar in gesprek gaan, samen over onderwerpen willen nadenken en ook met de gemeente mee willen denken over oplossingen, wensen en ideeën voor de wijk. Er is behoefte aan meer gesprek op wijkniveau. En aan gesprek van expert tot expert, ingevoerde bewoner met beleidsmaker.

Tegelijk geldt ook dat het voor inwoners makkelijker is om mee te doen als het onderwerp of de vraag heel concreet is. Rondom specifieke projecten blijft het daarom onmisbaar om samenwerking te zoeken met een groep naaste burens of belanghebbenden.

Adviezen zijn:

- Om het wijkgesprek op gang te brengen, is het belangrijkste uitgangspunt dat er niet slechts één succesvolle manier is voor dit gesprek. Het verschilt op welke manier verschillende groepen inwoners het liefste worden betrokken. Dit vraagt om verschillende communicatiekanalen en verschillende gespreksvormen.
- Om alle groepen inwoners te bereiken is extra inzet nodig. Uit het proces van het wijkperspectief hebben we geleerd dat sommige groepen inwoners eerder en vaker uit zichzelf komen en reageren, dan andere groepen inwoners. Voor sommige groepen geldt bijvoorbeeld dat ze op een uitnodiging ingaan als die persoonlijk aan hen wordt gedaan door iemand die zij kennen.
- Breng het wijkgesprek op gang, bijvoorbeeld als een soort Townhall Meeting en alternatief voor een wijkraad. Maatschappelijke organisaties en de gemeente schuiven bij de bewoners aan, en bespreken gezamenlijk wat de bewoners belangrijk vinden, hoe nieuwe projecten meerwaarde in de wijk kunnen bieden en wat er in de diverse programma's op stapel staat. Er zouden ook pitches kunnen plaatsvinden, bijvoorbeeld van ontmoetingscentra over hun programma, partners over hun activiteiten, beleidsmakers over nieuw beleid.
- Breng ook kleinere inhoudelijke uitwisselingen op gang, waarin actieve bewoners en inhoudelijke beleidsmakers (zoals de verkeerskundige) met elkaar de inhoudelijke vraagstukken

doorspreken. Onderwerpen waar bewoners graag in betrokken worden zijn groen, verkeer, de energietransitie en het reilen en zeilen in de wijk.

- Het benutten van de kennis en expertise van de straatambassadeurs en sleutelpersonen in Liendert als gelijkwaardige samenwerkingspartners kan professionals helpen om meer feeling te krijgen met de behoeften in de wijk.
- Betrek ook kinderen en jongeren actief, bijvoorbeeld door de kinderrijkraad te benutten of een jongerenraad op te richten.

Aanbeveling 3

Zet vol in op kansen en kansengelijkheid voor jongeren.

Uit het wijkperspectief komt naar boven dat er behoorlijk veel aanbod aan voorzieningen, activiteiten en ondersteuning is voor de jongere jeugd (leeftijd 12-) en dat er flink extra inzet nodig is om de jongeren (leeftijd 12+) iets te bieden. Er is veel overlast van jongeren, maar er is tegelijk ook weinig ondersteuning en perspectief voor hen. De kloof tussen de leefwereld van de jongeren en het aanbod vanuit de instanties is nog steeds groot. Het aanbod is vraaggestuurd en vereist dat jongeren zelf weten wat ze nodig hebben. Daarbij is de juiste kennis en informatie niet aanwezig op de plek waar zij aanwezig zijn, maar vereist het dat jongeren naar het JIP in jongerencentrum The Game gaan. De doelgroep die hierdoor wordt bereikt is beperkt. Juist in Liendert woont een grote groep jongeren die het lastig heeft. Ze groeien op in gezinnen die vaak onvoldoende support kunnen bieden, met

schulden kampen en de weg zelf ook onvoldoende weten in de samenleving. Voor deze jongeren ontbreekt een aantrekkelijk perspectief en ondersteunend pad ernaartoe.

Adviezen zijn:

- Meer ondersteuning en begeleiding van jongeren doet recht aan hun ontwikkeling, stimuleert hen positief over zichzelf en hun mogelijkheden te denken en kan helpen om overlast te verminderen. De gedachte is om minder vanuit problemen te starten, maar vanuit positieve aandacht. Leuke activiteiten passen daarbij, zoals een gezamenlijke opruimdag, autowasdag, samen voetballen, modeshow, of trainingen over solliciteren of weerbaarheid.
- Maak werk van het bereiken van jongeren die nu nog niet worden bereikt, omdat ze hun hulpvraag niet kunnen of willen stellen of omdat ze het criminele pad op (dreigen te) gaan.
- Meer frequent en zichtbaar preventief jongerenwerk op straat, op de plekken waar jongeren zijn, geeft meer inzicht in de hulpvragen, helpt in het bouwen van vertrouwen en verlaagt de drempel om hulp te vragen. Het inzetten van maatjes en mentoren maakt meer individuele langdurige begeleiding mogelijk.
- Op tijd starten is belangrijk: bij de overgang naar de middelbare school en bij het behalen van het diploma en de overgang naar werk.

- Jongerencentrum The Game past bij een bepaalde groep jongeren, niet iedereen voelt zich daar thuis. Het is goed als er meerdere aantrekkelijke locaties voor jongeren zijn. Daarin zijn de diverse scholen in de wijk een goede samenwerkingspartner. Ook jongerencentrum The Game kan uitnodigender worden, met meer aanbod en bredere openingstijden.
- Jongerenhuisvesting wordt genoemd als kans, zodat jongeren eerder uit huis kunnen en een eigen start kunnen maken.
- Zoek samen met de jongeren naar goede plekken buiten voor ontmoeting, sporten en ontspanning. Kijk daarin verder dan de hangplek aan de rand van de wijk. Jongeren hebben ook recht op goede publieke ruimte.

Aanbeveling 4

Bouw aan de zichtbaarheid van hulp en zorg en verbind deze aan gezelligheid in Liendert.

Veel van het aanbod, zowel zorg, activiteiten als ondersteuning, in de wijk is niet bekend. Soms zit het te verstopt in een gebouw, of achter een hek, of is het gebonden aan specifieke tijden (die je dan wel moet weten), slechts bekend bij de betrokken bewonersgroep of vindt binnen plaats terwijl de doelgroep buiten te vinden is. Dit is ontzettend jammer want er is zoveel behoefte aan ondersteuning en gezelligheid. De onbekendheid en onvindbaarheid geldt zowel voor bewoners (zoals ouders, jongeren, mantelzorgers, senioren, alleenstaanden) als voor professionals bij de woningcorporaties, diverse instanties en gemeente.

Een sociale kaart of een agenda is een passief instrument. In Liendert is de ervaring dat het beter werkt om eropuit te trekken en vanuit verbinding en vertrouwen samen met bewoners de volgende stap te zetten.

Diverse adviezen helpen hierbij:

- Actieve informatievoorziening werkt het beste via een breed scala aan (informele) kanalen zoals sms, whatsapp, wijkkrant, krijtbord op straat, posters in supermarkten. Ondersteun de diverse bewonersinitiatieven hierbij.
- Ben daar waar de mensen komen. Werk samen met zowel stedelijke organisaties als de Voedselbank en wijkorganisaties die heel goed weten waar behoefte aan is en hoe je mensen goed bereikt. Laat de Nederlandse les starten bij een vertrouwde plek als de buitenkasten.
- Bestaande initiatieven als het jaarlijks wijkfestival op een leuke plek met veel gezelligheid eromheen kunnen meer worden benut om te zorgen voor een overzicht van het aanbod.
- Het aanzicht verbeteren van de gebouwen voor ontmoeting kan helpen om ze meer uitnodigend te maken voor inwoners. Open de plinten, zet de deuren open, maak een aantrekkelijke entree: zorg dat aan de buitenkant van verre te zien is dat er iets te doen is.
- Combinaties van functies, zoals een ontmoetingsplek met de huisarts verlagen de drempel, net als naar de plekken toegaan

waar bewoners komen en daar het aanbod aan voorzieningen, leuke activiteiten en ondersteuning delen.

- De zorg -of hulpvraag opstarten vanuit activiteiten met mensen, zoals samen buiten sporten met jongeren, wandelen met ouderen, spelen met kinderen. Eerst contact en relatie bouwen, daarna verdiepen naar ondersteuning.
- Een 'open huizen route' langs alle eetgelegenheden in de buurthuizen en buurthuis kamers helpt de bekendheid vergroten.

Aanbeveling 5

Woningbouw is onderdeel van de wijkontwikkeling en zou meer moeten worden getoetst vanuit de meerwaarde voor de wijk.

De woningbouwopgave is een stedelijk vraagstuk, waarvan de oplossing ligt in de hele stad, dus ook Liendert. In de afweging voor concrete woningbouwprojecten dient de situatie van de omliggende wijk nadrukkelijk meegenomen te worden. Een belangrijk inzicht uit het wijkperspectief is dat woningbouw een oplossing kan zijn voor meer dan alleen een tekort aan woningen. In de kaders van een project kunnen aandachtspunten of opdrachten worden meegegeven die de meerwaarde van het project voor de wijk vergroten.

Bij iedere afweging is het goed onderstaande vragen langs te lopen om de meerwaarde voor de wijk in kaart te brengen.

- Welke woningbehoefte is er in Liendert. Biedt het geplande woningprogramma kansen voor wijkbewoners, in zin van woningen en/of brengt het doorstroming op gang? Sluit het aan op de woningvraag in de buurt?
- Hoe maakt het pand een actieve verbinding met de publieke ruimte, de omliggende straten en andere woningen? Biedt het groen meerwaarde voor de buurt? Mogelijk biedt een parkeergebouw ook kansen voor parkeren van andere buurtbewoners. Is er sprake van een aantrekkelijke / vriendelijke plint? Ten allen tijde moet voorkomen worden dat het gebouw als solo gebouw in de wijk wordt geplaatst.
- Biedt de komst van nieuwe bewoners kansen om de voorzieningen of bedrijvigheid/wijkeconomie te versterken? Ontstaat zo nieuw economisch of maatschappelijk perspectief voor de wijk?
- Heeft het gebouw een deel niet-wonen dat voor een buurtfunctie kan worden aangewend? Belangrijk dat hierbij in beeld is wat de behoeften zijn van de buurt. Werkplekken, een gym, koffietent, betaalbare bedrijfsruimte, tandarts?
- Biedt de woningbouw of transformatie kansen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen of een energiebron voor een breder deel van de wijk te realiseren?

Aanbeveling 6

Meer maatwerk in de verplichting tot realisatie van sociale huur bij nieuwbouw kan het gesprek met de wijk verbeteren.

In het Deltaplan Wonen wordt uitgegaan van minimaal 35% sociale huurwoningen per project. Voor een wijk als Liendert is het de vraag of de wijk daarbij gebaat is en of je daar soms van zou willen afwijken omdat er al veel sociale huur is in bepaalde buurten. In een wijk waar al een hoog percentage sociale huurwoningen aanwezig is kan het voor de leefbaarheid in de wijk, de hogere diversiteit en draagkracht alsmede het mogelijk maken van wooncarrière slim zijn van vaste percentages af te wijken. Door heel gericht te kijken naar wat de buurt en de wijk in brede zin nodig heeft. Meer goedkope koopwoningen of woningen in middenhuursector passen wellicht beter.

- Percentages geven een beeld van een wijk, maar zeggen niet alles. Het is belangrijk om harde cijfers over de stad en de wijk te combineren met informatie uit de leefwereld van bewoners en de opdracht in een wijk. Wat is er het hardste nodig in de wijk en wat draagt daar het meeste aan bij?
- Het is verstandig bij de beoordeling van nieuwbouwlocaties de buurt waarin de locatie ligt een belangrijke wegingsfactor in de besluitvorming en aanvullende randvoorwaarden te laten zijn. Politiek en bestuur zouden hier een afweging in kunnen maken.

Aanbeveling 7

Publieke ruimte om te spelen, sporten, fietsen, wandelen en winkelen verbindt de mensen en de wijk

De straat, het plein en de stoep zijn bij uitstek plekken waar mensen elkaar informeel treffen. Ze zijn wezenlijk voor het sociale weefsel in de wijk. De komende jaren wordt de publieke ruimte grondig vernieuwd in Liendert. Vanuit het werk aan het wijkperspectief kwamen een aantal gedachten naar boven, die een impuls kunnen geven aan het publieke domein in de wijk.

- Het meest populaire groen van Liendert is het Waterwingebied. Er zijn kansen om de ervaring en de kwaliteit van groen van het Waterwingebied al eerder in de wijk te laten starten en zo meer onderdeel te maken van de wijk.
- Andersom wordt ook het wandelen langs het Valleikanaal zeer gewaardeerd. Dit kanaal kan vanuit diverse plekken van de wijk meer open worden gewerkt en voorzien van meer beleving, zoals kano's en steigers.
- De verbinding tussen het Waterwingebied en het Valleikanaal wordt ook vaak genoemd, middendoor of buiten om. Dat biedt een mooi groen rondje door de wijk.
- De Wiekslag is de grote verbinder door de wijk. Deze straat loopt door alle buurten en heeft op diverse plekken kleine winkelstrips. Ook deze straat wordt de komende jaren verbeterd. Door deze veel meer te ontwerpen als buurtstraat, waarin de wandelaar en de fietser centraal staan geeft dit een grote impuls aan het sociale leven in de wijk.
- Ergens op de Wiekslag zou ook een plein kunnen ontstaan. De wijk kan een gezamenlijke plek van ontmoeting goed gebruiken. Hiervoor wordt vaak naar de ruimte bij de Jumbo gekeken,

waar ook de Groene Stee, de kerk De Bron, jongerencentrum The Game en Natuurtuin Liendert zijn gelegen.

Aanbeveling 8

Ook in het stadhuis is meer verbinding nodig, zowel ambtelijk als bestuurlijk, rond ambities en kennisuitwisseling tussen de beleidsdomeinen.

In de doelstelling van het Wijkperspectief Liendert ligt een gemeentelijke werkwijze besloten, waarbij de gemeente vanuit samenhang tussen de diverse portefeuilles en afdelingen naar Liendert kijkt. Zoals in de inleiding gezegd laat het wijkperspectief zien hoe je vanuit het ene beleidsthema positieve impact kunt hebben op andere thema's in de wijk. Daarbij is het wijkperspectief ook een instrument om vanuit het ene beleidsdoel proactief rekening te houden met de andere aandachtspunten en ambities van zowel bewoners en organisaties, als professionals en beleidsambtenaren. Van het college vraagt dit om opnieuw te kijken naar de onderlinge samenwerking en invulling van het wijkwethouderschap om beter aan te sluiten bij de gebiedsgerichte benadering van dit wijkperspectief.

De oplossing van een hobbel in een ontwikkeling of vraagstuk ligt soms in een ander domein of portefeuille, met het wijkperspectief heb je daar goed zicht op. Stedelijk beleid en visies zijn belangrijk als houvast, om ook doelen op het niveau van de stad te bereiken. Tegelijkertijd is het van belang dat ieder beleid of visie ook ruimte

biedt om de situatie van een gebied of wijk mee te laten tellen in wat er in de praktijk gebeurt. Op die manier zorg je voor een betere aansluiting tussen beleid op de langere termijn en de dagelijkse praktijk van bewoners en professionals.

Werken vanuit de gedachte van het wijkperspectief gaat niet vanzelf. Er worden ambtelijk en bestuurlijk al veel stappen in gezet, maar dat gaat dan meestal over het betrekken van elkaar bij elkaars processen. Het wijkperspectief nodigt uit tot het koppelen van de ambities en vraagstukken vooraf, om van daaruit ambtelijk en bestuurlijk gezamenlijk op te trekken en ook vaker en vroeger, samen te werken met bewoners, professionals, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De gemeente heeft ruimte nodig om daarmee te oefenen en gezamenlijk te leren. Het is aan te bevelen daar voldoende aandacht aan te besteden.

Aan de slag met het wijkperspectief

Voor wie is het Wijkperspectief Liendert bedoeld?

Gemeente Amersfoort

Gemeenteraad en college

Medewerkers:

- Management
- Beleidsmakers van alle gemeentelijke afdelingen
- Projectmanagers uit alle domeinen
- Gebiedsmanagement
- Communicatieadviseurs

Partners in de wijk

Uit alle domeinen: fysiek/ruimtelijk, sociaal, veiligheid, economie, duurzaamheid, etc.

- Woningcorporaties en ontwikkelaars
- Indebuurt033, Wijkteam Liendert, maatschappelijke organisaties (wijkgebonden, stedelijk, regionaal) zoals Projecthuis Madiba, Huize Bartels, SRO, Voedselbank, Stadsring 51, vrijwilligersorganisaties
- GGD regio Utrecht, huisartsenpraktijken, etc.
- Politie – wijkagenten
- Etc.

Inwoners

Inwonersinitiatieven

Iedereen die een plan of idee heeft voor de wijk.

Voorwaarden voor een effectief Wijkperspectief Liendert

- Wees overtuigd van het nut en de waarde van de informatie die het Wijkperspectief biedt. De inhoud is samengesteld op basis van gesprekken met inwoners, professionals, gemeentelijke beleidsmakers en partners uit de wijk.
- Aan de voorkant kiezen voor zorgvuldigheid en de juiste personen en instanties betrekken, betekent dat het proces daarna beter zal verlopen.
- Het Wijkperspectief Liendert nodigt uit tot het gesprek. Het biedt geen pasklare antwoorden. Om samen tot een goede uitkomst te komen, is het noodzakelijk om met elkaar de onderdelen van het Wijkperspectief Liendert te verkennen en die naast het betreffende voorstel of vraagstuk te leggen.

Wanneer gebruik je het Wijkperspectief Liendert?

Zo vroeg mogelijk in het proces. Bij voorkeur zodra de keuze voorligt voor nieuw beleid, een initiatief of project in Liendert.

- Bij het eerste gesprek over de kansrijkheid van een vastgoedinitiatief: wat kun je de aanvrager meegeven over de wijk? Welke informatie biedt het Wijkperspectief over de wensen en behoeften van de wijk of over relevante andere projecten of beleid?
- Bij de beoordeling of een (vastgoed)initiatief kansrijk is, en welke meerwaarde het biedt
- Als onderdeel van iedere projectstartup in Liendert; verbinden van het fysieke en sociale domein.

- Bij de stedelijke inkoop van diensten voor bijv. Ondersteuning en zorg die in Liendert ingezet worden of rond onderhoud en beheer in de openbare ruimte.
- Bij de wijziging van programma's en beleid; in het sociale en het fysieke domein.
- Bij de ontwikkeling van beleid dat een stevige wijkcomponent kent.

(Deze lijst is niet uitputtend)

Hoe gebruik je het Wijkperspectief Liendert?

Stap 1: verkenning

Doornemen van het wijkperspectief

- Maak een analyse van de relevante onderdelen voor het betreffende voorstel, project of initiatief:
 - Wat zeggen de buurtbeschrijving, de kaart Plekken van Betekenis of de kaart Kansen en Opgaven over de locatie waarvoor je een voorstel, project of initiatief hebt?
 - Wat zeggen de beschrijvingen van de zeven inhoudelijke thema's over het onderwerp waarvoor jij een voorstel, project of initiatief hebt?
 - Zijn de aanbevelingen relevant voor jouw voorstel, project of initiatief? En welke overwegingen haal je daaruit?
 - Welke geldende beleidskaders, visies of achtergrondinformatie moet je raadplegen?

- Waarover heb je meer informatie of onderzoek nodig?
Denk bijv. aan aanvullende of nieuwe data.

- Bepaal welke specialisten, kennis of beleidsdomeinen je betreft: blijf niet alleen binnen je eigen werkveld. Betrek degenen die een andere blik inbrengen en die kunnen helpen in domeinoverstijgende oplossingen of kansen.
- Voor welke inwoners is jouw voorstel, project of initiatief bedoeld? En op welke inwoners heeft het impact? Is dat positief (aansluitend bij behoeften) of is het aannemelijk dat het hen zorgen baart?

Stap 2: betrek de juiste specialisten

Organiseer een bijeenkomst over de eerste verkenning. Met collega's, professionals, gemeente, en waar mogelijk ook inwoners. Doel: toetsen en verrijken van de eerste verkenning aan de hand van het Wijkperspectief Liendert. Aanvullende bespreekpunten:

- Op welke manier draag je met dit voorstel, project of initiatief bij aan de wijk Liendert?
- Welke kansen en kwetsbaarheden zien jullie?
- Welke informatie is nog nodig voordat een volgende stap kan worden gezet?
- Bespreek voor welke inwoners dit een relevante verandering is en hoe je dat gesprek het beste kunt organiseren.
- Trek een conclusie over de kansrijkheid van het voorstel, project of initiatief en over het zetten van de volgende stap.

Stap 3: het gesprek

Gesprek met betrokken partners/professionals.

- Wat is het doel van het gesprek?
- Welke vragen stel je?

Gesprek met de inwoners

- Wat is het doel van het gesprek? Heb je aanvullend aan het Wijkperspectief Liendert meer inzicht nodig in de behoefte van de wijkbewoners? Of wil je een participatietraject of samenwerking met omwonenden opzetten?
 - ➔ Zoveel als mogelijk aansluiten bij de beleving van inwoners; wat houdt hen bezig?
- Heel gericht via bestaande netwerken en sleutelpersonen, of juist heel breed in de wijk bij wijkbrede vraagstukken?
 - ➔ Inventariseer of er ook andere gesprekken in de wijk worden gevoerd of worden voorbereid. Als inwoners tegelijkertijd voor meerdere gesprekken worden uitgenodigd, zorg dan voor samenwerking zodat het een breder gesprek kan zijn.
- Welke ruimte is er voor de inbreng van inwoners?
- Welke vragen stel je?

Stap 4: afwegingen maken

Conclusies trekken.

Maak bij je voorstel, project of initiatief duidelijk welke bevindingen en conclusies je verkenning en de gesprekken hebben opgeleverd. En geef aan of – en zo ja, welke - scenario's mogelijk zijn.

Beleidsdocumenten en achtergrondinformatie

- Amersfoort in cijfers - [Wijkatlas Liendert-Rustenburg](#)
- Amersfoort in cijfers - [Amersfoortse Monitor Sociaal Domein 2020](#)
- Beleidskader Inclusieve Stad 2021-2026 - [Amersfoort Inclusieve Stad](#) (download pdf)
- Coalitieakkoord Amersfoort 2018-2022 - [Samen aan de slag voor duurzame groei](#) (download pdf)
- Duurzame Stad: [Amersfoort aardgasvrij](#) en [Transitievisie Warmte, september 2021](#) (download pdf)
- [Hoogbouwvisie: waar en waarom wel of niet](#) en [Hoogbouwvisie Amersfoort 2019](#) (download pdf)
- Huiskamers De Horsten - [de Huiskamer, daar komt het samen](#)
- Locatie zwembad Liendert - [Woningbouw op locatie zwembad Liendert](#)
- Nota Detailhandel 2021 - [Winkelen, boodschappen doen, ontmoeten](#) (download pdf)
- [Plan van Aanpak 2020-2021 Liendert en Rustenburg](#) (download pdf)
- [Project Straatwaarde\(n\)](#) - Project om drugscriminaliteit onder jongeren te voorkomen
- [Projecthuis Madiba](#)
- [Sociale Kaart Amersfoort](#) - Organisaties die ondersteuning bieden op het gebied van zorg en welzijn, wonen, jeugd en gezin of werk en inkomen.
- Veiligheid - [Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022](#) (download pdf)
- Wijkplan Indebuurt033 - [Wijkplan Liendert-Rustenburg 2020-2021](#) (online pdf)
- [Woningbouw in Amersfoort](#) en [Deltaplan, Visie en Aanpak Woonopgave Amersfoort \(april 2019\)](#) (download pdf)
- Zangvogelweg 140 - [Project HIER! Veelzijdig Wonen Amersfoort \(Profund Vastgoedontwikkeling B.V.\)](#)
- Zwaluwenstraat 1-77 - [Woningbouwproject](#)

